

The Diak logo is located in the top right corner of the page. It consists of the word "Diak" in a bold, pink, sans-serif font. The letter "i" has a small crossbar, and the letter "k" has a small crossbar. The background of the page features large, overlapping, curved shapes in various shades of pink and magenta.

Duha Hashim
Yaran Mohammed
Zrehbar Ghaderi

Diakonia-ammattikorkeakoulu
Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto
Tulkki (AMK), asioimistulkkkaus
Opinnäytetyö 2019

LASTENNEUVOLASANASTO

SUOMI-ARABIA-KURDI

TIIVISTELMÄ

Duha Hashim, Yaran Mohammed ja Zrehbar Ghaderi

Lastenneuvolan sanastotyö

37 sivua, 2 liitettä

Joulukuu 2019

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Humanistisen alan AMK-tutkinto

Tulkki (AMK), asioimistulkkkaus

Opinnäytetyön tavoitteena oli laatia lastenneuvolan suomi–kurdi (sorani)–arabia -sanasto. Opinnäytetyössä on kaksi osaa. Raporttiosuudessa esitellään lastenneuvolajärjestelmää sekä Suomessa että Irakissa ja Iranissa, esitellään sanastotyön työkaluja ja esitellään ja arvioidaan sanastyön työvaiheita ja prosessia. Sanasto-osuudessa on kaksi erillistä sanastoa, lastenneuvola- ja rokotussanasto. Sanastoissa on yhteensä 142 suomenkielistä termiä sekä niiden vastineet kurdiksi ja arabiaksi.

Sanaston termit koottiin tulkkauksilanteista, terveydenhuoltoon ja lastenneuvolaan liittyvistä kirjoista sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen internetsivuilta. Sanastolähteenä käytettiin myös lastenneuvolassa käytettäviä lomakkeita ja esitteitä. Osa vastineista löydettiin sanakirjoista ja osa laadittiin itse käyttämällä erilaisia sanastotyön menetelmiä ja työkaluja. Termeille, joille ei löytynyt suoraa vastinetta, luotiin omia vastineita käyttäen sanastotyön menetelmiä ja käännösstrategioita.

Sanaston laatu on varmistettu käyttämällä luotettavia lähteitä, perehtymällä aiheeseen huolellisesti sekä käyttämällä sekä arabiankielisiä että kurdinkielisiä kielen asiantuntijoita tarkastajina.

Sanastosta hyötyvät asioimistulkit ja asioimistulkkkausta opiskelevat. Siitä voivat hyötyä myös kurdinkieliset ja arabiankieliset lastenneuvolan asiakkaat sekä lastenneuvolan työntekijät. Sanaston tarkoituksena on helpottaa yhteistyötä viranomaisen, lastenneuvolan hoitotyön asiantuntijan, asiakkaan ja tulkin välillä. Sanaston tavoitteena on lisätä tulkkaukslaatua, täsmällisyyttä, luotettavuutta ja asiantuntijuutta.

Asiasanat: asioimistulkkkaus, tulkki, lastenneuvola, sanastotyö, kurdinkielinen sanasto, arabiankielinen sanasto

ABSTRACT

Duha Hashim, Yaran Mohammed and Zrehbar Ghaderi

Child Health Care vocabulary

37 pages, 2 appendices

December 2019

Diakonia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Humanities, Community Interpreting

Degree: Interpreter

The aim of this thesis was to create a Finnish–Arabic–Kurdish (Sorani) vocabulary on child health care for interpreters to use in their daily work. The vocabulary will facilitate interpreters' task while interpreting which will also benefit the interpretation to be more fluent. Interpreters can accomplish their work more professionally while using this vocabulary.

The thesis deals with child health care in Finland and contemplates child health care in Iraq and Iran child as well. The aim of this was to increase interpreters' expertise in cultural differences between these countries, as well as to increase the readers' knowledge. Additionally, the thesis deals with the tools that are used to create this vocabulary and also the challenges that the authors have faced while creating the vocabulary and how we have solved them.

The vocabulary terms have been collected from different interpreting situations and from different child health care guidebooks and applications. Also, health care websites have been exploited while creating the vocabulary. The term equivalents have been searched by using different dictionaries and in some cases the equivalents have been created to serve the right purpose. The vocabulary contains about 140 terms, which will be attached in the end of the thesis.

The authors believe this vocabulary will greatly benefit all interpreters as well as interpreter students and immigrants who are interested in learning Finnish. This thesis is also an excellent base to be used in upcoming vocabulary theses in other languages.

Key words: interpreter, interpreting, child health care, vocabulary, Arabic vocabulary, Kurdish vocabulary

الملخص

ضحى هاشم، ياران محمد، زربيار قادري.
مصطلحات عيادة الأطفال فنلندي-عربي-كردبي(سوراني).
٣٧ صفحة والمرفقات ٢.
كانون الأول ٢٠١٩.
جامعة دياكونيا للعلوم التطبيقية.
تخصص الترجمة الشفوية، مترجم شفوي.

هدف الأطروحة هي جمع مصطلحات تخص رعاية الأطفال باللغات الفنلندية والعربية والكردية باللهجة السورانية، لكي يكون هناك اداة عمل للمترجمين. نظرا عدم وجود مصطلحات في هذه اللغات فسيكون معجماً مفيداً للمترجمين وطلاب الترجمة وللاجئين الذين يريدون تعلم الفنلندية.

تتكون الأطروحة من جزئين وهما الجزء النظري والجزء العلمي أي جمع المصطلحات. الجزء النظري يتعاطى نظرية اعداد المصطلحات، والاختلافات في اللهجات الكردية والعربية بالإضافة الى خدمات رعاية الأطفال في فنلندا وفي العراق وفي إيران.

لقد تم جمع المصطلحات من مواقع الترجمة في مركز رعاية الأطفال والامومة، ومن عدد من الكتب العلمية واستمارات وارشادات عيادة الأطفال. تم جمع ١٤٢ مصطلح ومفاهيمهم.

نثق ان المصطلحات مهمة لتحسين وتيسير مهمة المترجم الشفوي. سيقوم المعجم بزيادة الدقة والاحتراف في الترجمة الشفوية والتواصل ما بين الطرفين في مواقع الترجمة.

كلمات الدليلية: الترجمة الشفوية، مترجم، المصطلحات، عيادة الأطفال، مصطلحات اللغة العربية، مصطلحات اللغة الكردية

ضحی هاشم، یاران محمد و زرّیبار قادری
وشهنامه‌ی بواری بنکه‌ی راویژکاری مندالان. فینلهندی- عمره‌بی- کوردی
پاییزی ۲۰۱۹
۳۷ لاپیره و ۲ هاوپیچ
زانکوی زانسته پیشه‌بیهکانی دیاکونیا، لقی و مرگیران و و مرگیری زاره‌کی

نامانجی ئەم کۆتانامه‌یه ئاماده‌کردنی وشهنامه ده‌بیت له بواری بنکه‌ی راویژکاری مندالاندا به فینلهندی و کوردی و عمره‌بی. وشهنامه‌که بو و مرگیرانی زاره‌کی و خویندکارانی بواری و مرگیران به‌سووده. وشهنامه‌که هه‌روه‌ها بو ئەو که‌سانه‌ی سه‌ردانی بنکه‌ی راویژکاری مندالان ده‌کهن و بو کارمه‌ندانی بنکه‌ی راویژکاری مندالانیش به سوود ده‌بیت. مه‌به‌ست له وشهنامه‌که باشترکردنی هاوکاری نیوان مشتەری، کارمه‌ندی بنکه‌ی راویژکاری مندالان و و مرگیره.

لەم کۆتانامه‌یه‌دا باس له سیسته‌می بنکه‌ی راویژکاری مندالان له فینله‌ند و ئیران و عێراق ده‌کریت. هه‌ر وه‌ها پرۆسه‌ی کۆتانامه‌که و کێشه‌کانی وشهنامه‌که تاوتوێ ده‌کریت. وشهنامه‌که پیکهاتوو له ۱۴۲ وشه‌ی فله‌ندی که له به‌رانبه‌ردا و اتاکنییان به کوردی و عمره‌بی دهنوسرینه‌وه. وشهنامه‌که و هک هاوپیچ له‌گه‌ل کۆتانامه‌که‌دا دیت.

هه‌ندیک له وشه‌کانی ئەم وشه‌نامه‌یه له‌کاتی و مرگیراندا له بواری بنکه‌ی راویژکاری مندالاندا نووسراونه‌توه، هه‌ندیکیان له لاپه‌ره متمان‌ه‌پیکراوه‌کانی ئینته‌رنه‌ت کۆراونه‌توه و هه‌روه‌ها له هه‌ندی پهرتووکی فله‌ندی که په‌یوه‌ندییان به بواری بنکه‌ی راویژکاری مندالانه‌وه هه‌یه و مرگیران.

به‌شیک له وشه به‌رامبه‌ر مه‌کانی کوردی راسته‌وخۆ له فه‌ر هه‌نگه‌که‌نه‌وه و مرگیران. به‌شیکیشیان که وشه‌ی به‌رامبه‌ری گونجاویان نه‌بووه له فه‌ر هه‌نگه‌که‌کاندا، به‌واداچوونیان بو کراوه و هه‌ول دراوه گونجاوترین وشه‌به‌رامبه‌ری بو دابندری یاخود به زمانی کوردی روون کراونه‌توه. به‌کاره‌بنانی خزمه‌تگوزارییه‌کانی بنکه‌ی راویژکاری مندالان له فینله‌ند شتیکی گشتیه‌ی و هه‌تا ئیستا وشه‌نامه به زمانه‌کانی کوردی و عمره‌بی له بواری بنکه‌ی راویژکاری مندالاندا نه‌کراوه، بو‌یه دروستکردنی ئەم وشه‌نامه‌یه‌مان زۆر به پێویست و به‌ نرخ زانی.

کلێله وشه: و مرگیرانی زاره‌کی، و مرگیر، بنکه‌ی راویژکاری مندالان، وشه‌نامه، وشه‌نامه‌ی کوردی، وشه‌نامه‌ی عمره‌بی.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 SANASTOTYÖ	6
2.1 Yleiskieli, erikoiskieli ja ammattikieli.....	7
2.2 Käsiteanalyysi.....	7
2.2.1 Tarkoite.....	8
2.2.2 Käsite.....	9
2.2.3 Määritelmä.....	9
2.2.4 Termi	10
2.3 Käsitesuhteet ja käsitejärjestelmät.....	10
2.3.1 Hierarkkinen suhde.....	13
2.3.2 Koostumussuhde.....	13
2.3.3 Funktiosuhde	14
2.4 Käännösstrategiset työkalut	15
2.4.1 Kotouttava ja vieraannuttava käännösstrategia	15
2.4.2 Pragmaattiset adaptaatiot.....	16
2.5 Sanastotyön kielet	17
2.5.1 Kurdin kielen murteet.....	18
2.5.2 Arabian kieli	19
3 LASTENNEUVOLAPALVELUT	21
3.1 Suomen lastenneuvolapalvelut	22
3.2 Irakin ja Iranin lastenneuvolapalvelut.....	24
4 SANASTOTYÖN PROSESSI.....	26
4.1 Kurdinkielisten vastineiden luominen	28
4.2 Arabiankielisten vastineiden luominen.....	32
5 POHDINTA	36
LÄHTEET.....	38
SANASTON LÄHTEET	41
KUVA JA KAAVIO LUETTELO.....	42
LIITE 1. Lastenneuvolasanasto.....	43
LIITE 2. Rokotussanasto.....	46

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme aiheena on lastenneuvolasanasto. Laadimme suomi-kurdi-arabia - sanaston lastenneuvolan erikoiskielestä. Sanasto on tarkoitettu etenkin tulkeille, mutta siitä voivat hyötyä sekä tulkkiopiskelijat että lastenneuvolan henkilökunta. Sanastomme koostuu 140 termiparista. Sanaston arabiankielisessä osuudessa on käytetty standardiarabiaa ja kurdinkielisessä osuudessa soranin kirjakieltä. Kielet on valittu siten, että sanasto palvelisi mahdollisimman monipuolisesti eri kielen tulkkeja. Kyseisillä kielillä ei ole aikaisemmin tehty lastenneuvola-aiheista sanastoa. Kymenlaakson ammattikorkeakoulun hoitotyön opiskelijoiden Katja Lehtosen, Aune Paavolan ja Tiina Timosen vuonna 2016 kääntämä lastenneuvolan opas venäjän kielelle ja venäläistaustaisille maahanmuuttajille sisälsi suppean lastenneuvolasanaston. (Lehtonen, Paavola & Timonen 2016). Muita lastenneuvolan sanastotöitä ei ole taustatutkimuksemme perusteella tehty.

Opinnäytetyömme tietoperustassa käsittelemme erilaisia sanastotyön menetelmiä, joita käytämme myöhemmin sanastossamme ja vastineiden luomisessa. Käsittelemme sanastotyökalujen rinnalla yleiskieltä ja erikoiskieltä. Lisäksi kerromme kurdin ja arabian kielen murteiden eroavaisuuksista. Sanastossa käytämme kurdin kielen soranin murretta. Käsittelemme myös Suomen, Irakin ja Iranin lastenneuvolapalveluja. Näillä tiedoilla lisäämme tietoisuutta ja kulttuurituntemusta sekä tulkeille että terveydenhuollon henkilökunnalle. Palvelujen erojen ja samankaltaisuuksien tunteminen edesauttaa kommunikointia. Tietoperustan pohjalta tulkki voi tutustua lastenneuvolapalveluihin, etenkin jos tulkilla ei ole aikaisempaa tietoa tai kokemusta lastenneuvolapalveluista.

Sanastotyömme pohjana käytämme lastenneuvolan esitteitä, oppaita, lomakkeita ja lastenneuvola-aiheista kirjallisuutta termien keräämiseen. Lisäksi olemme hyödyntäneet tulkkauskokemuksistamme kertyneitä termejä. Valitsemme niistä tärkeimmät ja käytännöllisemmät termit, joihin etsimme vastineita toisella työkielellä. Luomme vastineita käyttäen erilaisia sanakirjoja ja välikieliä hyödyntäen. Hyödynnämme sanastotyön menetelmiä luodaksemme vastineita haastaville termeille, joihin ei löydy tai ei ole suoraa vastinetta. Sanastossamme määrittelemme ainoastaan niitä termejä, joille ei

löydy suoraan vastinetta toisella työkielellä. Näin varmistamme saman tarkoituksen molempiin kielisuuntiin.

Sanastomme toimii käytännöllisenä työvälineenä tulkille työympäristössään. Sanasto helpottaa huomattavasti tulkin valmistautumista toimeksiantoon ja myös auttaa häntä suoriutumaan tulkkauksissaan asiantuntevasti ja sujuvasti. Kokemuksemme perusteella jännitys hankaloittaa vastineiden muistamista jommallakummalla työkielellä, riippumatta siitä kuinka vaikea kyseessä oleva termi on. Siksi valmis sanasto on hyvä olla mukana tukemassa muistia ja siten parantamassa tulkkauksen laatua. Sanastomme avulla tulkki voi valmistautua varmemmin ja luottavaisemmin tulkkauksilanteisiin. Sanastomme helpottaa ja tehostaa kommunikoinnin tarkkuutta asiakkaan, viranomaisen ja tulkin välillä. Tämän lisäksi sanasto palvelee tulkkiopiskelijoita. Sanastoa voi myös käyttää pohjana eri kielisissä opinnäytetöissä.

Sanastomme on normatiivinen sanasto, toisin sanoen pyrimme laadulliseen sanastoon, jolla standardisoimme ja yhtenäistämme alan asiantuntijoiden käyttämää erikoisalan sanastoa. Lisäksi sanaston käytännöllisyyden kannalta olemme jakaneet sanastomme kahteen osaan. Toinen on lastenneuvolasanasto ja toinen rokotussanasto. Rokotus on olennainen osa lastenneuvolatoimintaa. Lastenneuvolasanaston termit ovat aakkosjärjestyksessä emmekä halunneet rokotusermien eksyvän niiden sekaan. Sen vuoksi päädyimme jakamaan sanaston kahdeksi erilliseksi sanastoksi.

Opinnäytetyön toisessa luvussa perehdymme tarkemmin sanastotyöhön ja esittelemme eri menetelmiä, joita käytämme luvussa neljä tuottaaksemme uusia vastineita lastenneuvola- ja rokotussanastoon. Lisäksi esittelemme kurdin ja arabian kielen murteiden välisiä eroja ja niiden vaikutusta kommunikointiin. Kolmannessa luvussa esittelemme sekä Suomen että Irakin ja Iranin lastenneuvolapalveluja. Neljännessä luvussa esitämme työmme prosessia ja käsittelemme vaikeita termejä, joille jouduimme luomaan vastineita. Vastineiden luominen oli tarpeellista niiden termien kohdalla, joille ei löytynyt suoraa vastinetta. Viimeisessä luvussa pohdimme työmme onnistumista ja tavoitteen saavuttamista.

2 SANASTOTYÖ

Tulkkaus ei ole pelkästään sanojen kääntämistä, vaan tulkkaus luo sillan eri kulttuurien ja ajatusmaailmojen välille. Mitä paremmin tulkki valmistautuu ennalta, sitä paremmin hän suoriutuu tulkkaustilanteessa. Tulkkauksen aihe ja sen sisältävä terminologia muodostavat tulkille usein kompastuskiven. Tulkki voi välttyä kompastumiselta, kun on ennalta tehnyt jotain esteen poistamiseksi. (Saresvuo & Ojanen 1988, 78-80). Toisin sanoen, tulkki ei ole kaikkien alojen asiantuntija. Hänen pitää perehtyä tulkkausaiheeseen ja laatia aihepiiristä kaksikielinen sanasto, jotta hän ymmärtäisi aihetta ja siten kykenee tulkkaamaan asiantuntevasti ja selkeästi.

Valmistautumisesta huolimatta tulkkauksen aikana voi tulla yllättäviä sivuaiheita esille. Nämä tilanteet ja uudet aiheet ovat haasteita, joista tulkki selviytyy paremmin kun on valmistautunut ja perehtynyt aiheeseen ja vierusaiheisiin ennalta. Lisäksi asioimistulkin ammattisäännösten mukaan tulkki on velvollinen valmistautumaan tulkkaukseen huolellisesti viestin välittämisen ja kielellisen tasa-arvon toteuttamiseksi. Tulkin täytyy perehtyä tulkkausaiheen terminologiaan ja fraseologiaan. Tulkki ei saa ottaa sellaista tulkkausta vastaan, jossa hänellä ei ole riittävästi pätevyyttä. Tulkin täytyy arvioida etukäteen tulkkauksen vaativuutta. (Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto. Asioimistulkin ammattisäännöstö 2013.) Näiden seikkojen pohjalta uskomme, että luomamme sanasto on arvokas työkalu tulkille valmistautumisen kannalta.

Tässä luvussa esittelemme sanastotyön menetelmiä, jotka ovat tärkeitä tulkin ja kääntäjän työssä. Tarkastelemme käsiteanalyysia ja käännösteorioita niiltä osin kuin tarvitsemme niitä sanastotyössämme. Ennen sanastotyön tekemistä on selvitettävä, mitkä ovat sanastotyön keskeiset käsitteet eli tarkoite, termi, käsite ja määritelmä sekä niiden väliset suhteet. Jos kääntäjällä ei ole riittävästi asiantuntijuutta näistä asioista, hän saattaa tehdä virheellisiä käännösratkaisuja.

Sanastotyö voi olla joko deskriptiivistä eli kuvailevaa tai normatiivista eli ohjailevaa. Deskriptiivisessä sanastotyössä kerätään jonkin tietyn alan termistö yhteen, riippumatta siitä ovatko termit hyviä vai ei. Normatiivisessa sanastotyössä pyritään standardisoimaan ja yhtenäistämään alan asiantuntijoiden käyttämää erikoisalan sanastoa. Tämän lisäksi ohjeistamaan sanojen käyttämistä. (Susitaival 2010, 10). Toisin sanoen,

normatiivisessa sanastoyössä selkeytetään ja yhdenmukaistetaan termien käyttöä (Sanastokeskus TSK. Sanastotyö ja ontologiatyö. Mitä terminologinen sanastotyö on?). Sanastotyöhön sisältyvät termien ja käsitteiden luominen käsitteiden välisten suhteiden selvittäminen, käsitteiden määrittelemineen, termien yhdistäminen käsitteisiin ja päinvastoin sekä syntyneiden tietojen tallentaminen eri tavoin, esimerkiksi sanastoihin tai termipankkeihin (Suomen Standardisoimisliitto SFS 1988, 13).

2.1 Yleiskieli, erikoiskieli ja ammattikieli

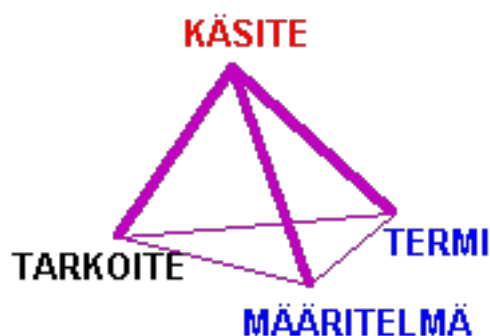
Yleinen viestintä perustuu yleiskieleen, joka on kaikille tuttu (Sanastokeskus TSK. Sanastotyö ja ontologiatyö. Mitä terminologinen sanastotyö on?). Se on kieli, jota yhteisön kaikki jäsenet ymmärtävät. Yleiskielen laaja ymmärrettävyys johtuu tutuista sanoista, joiden merkitys tarkentuu ympäröivällä tekstillä. Yleiskieli riittää useimpiin jokapäiväisen viestinnän tarpeisiin. (Suomen Standardisoimisliitto SFS 1988, 11).

Eri erikoisaloilla käytetään alan omaa erikoiskieltä, jotta erikoisalan ihmiset ymmärtäisivät toisiaan alaan liittyvässä viestinnässä. (Sanastokeskus TSK. Sanastotyö ja ontologiatyö. Mitä terminologinen sanastotyö on?). Näitä erikoiskieliä kutsutaan myös ammattikieliksi. Ammattikielen ja yleiskielen välinen ero ei rajoitu pelkästään eri sanojen käyttämiseen, vaan ero koskee kokonaisten ilmaisujen lisäksi myös vakiintuneita sanontatapoja. Ammattikieli ei saa kuitenkaan erota yleiskielestä kuin vain välttämättömän verran. Tähän tulokseen päästään vain tietoisella ammattikielen huollolla ja ohjauksella sekä muun muassa sanastotyöllä. Ammattikieli toimii työkaluna, jonka avulla voidaan jäsentää tietyn alan käsittemaailmaa. Kun tavoitteena on häiriötön viestintä, niin termien merkitys pitää olla kaikille sama. (Suomen Standardisoimisliitto SFS 1988, 11–12). Sanastotyömme on lastenneuvolaan keskittyntä erikoiskieltä. Sanastotyömme avulla luomme tulkeille työvälineen, jonka he voivat hyödyntää lastenneuvolan ammattikieltä käytettäessä.

2.2 Käsiteanalyysi

Käsiteanalyysi on terminologisen sanastotyön tärkein työmenetelmä. Terminologisessa teoriassa kyse on termien ja käsitteiden tarkasteluun ja muodostamiseen

tarvittavista perusteista. Teorian lähtökohtana on termin, käsitteen ja tarkoitteen erottaminen toisistaan (Nuopponen 1999, 1). Terminologinen sanasto soveltuu moniin käyttötarkoituksiin, kuten viestinnän selkeyttämiseen ja tiedonhallinnan kehittämiseen. Tämän lisäksi terminologisen sanastotyön hyötyinä ovat yhteisymmärryksen luominen käsitteistä ja niiden välisistä suhteista. (Sanastokeskus TSK. Mitä terminologinen sanastotyö on?). Terminologian teoria perustuu käsitteen, termin, määritelmän ja tarkoitteen menetelmien kuvastamaan ajattelutapaan. Alla olevalla tetraedrimallilla havainnollistetaan tätä ajattelutapaa.

Kuva 1: Terminologian Tetraedrimalli. Sanastokeskus TSK. Sanastotyön ja ontologiatyön menetelmät.

2.2.1 Tarkoite

Tarkoitteella tarkoitetaan ihmisen havaitsemia tai kokemia kohteita. Ne voivat olla sekä konkreettisia (esimerkiksi puut, esineet, aineet) että abstrakteja (esimerkiksi tapahtumia, yhteiskunta ja terveys). Kun ihminen ajattelee jotain tarkoitetta, mieleen muodostuu automaattisesti joku ominaisuus kyseiselle tarkoitteelle. Mieleen tallentuu tietty ominaisuus, jota kutsutaan käsitepiirteeksi. Esimerkiksi puun käsitepiirteitä ovat kasvi, korkea, oksa, runko ja niin edelleen. Käsitepiirteet yhdistyvät henkilön mielessä mielikuvaksi, tarkoitetta vastaavaksi käsitteeksi. (Suonuuti 2006, 11.)

Käsitteisiin kuuluu paljon piirteitä. Yleiset piirteet eivät välttämättä tuota oikeaa tarkoitetta, sillä yleiset piirteet muodostavat erilaisia mielikuvia. Esimerkiksi, jos puu määritellään sanoilla kova ja vihreä, ihmisen mieleen voi tulla muitakin asioita kuin puu. Mieleen voi piirtyä tarkoitteena myös vihreä polkupyörä, joka on myös kova ja vihreän värinen. Kun määritellään esinettä, täytyy käyttää mahdollisimman erottelevia

piirteitä muista esineistä. Käsitteen määrittelemiseen voidaan lisäksi käyttää käsitteen sisältö ja ala. Suonuutin (2006, 12) mukaan käsitteen *puu* sisältöön kuuluvat piirteet ovat esimerkiksi kasvikuntaan kuuluva, pitkäikäinen, oksainen ja jäykkärunkoinen. Käsitteen ala on taas tarkoitteiden muodostama joukko, jotka vastaavat tiettyä käsitettä (esimerkiksi männyt, kuuset, koivut, omenapuut, lepät jne.). (Suonuuti 2006, 12.)

2.2.2 Käsite

Käsite on ihmisen muodostama mielikuva tarkoitteesta (Susitaival 2010, 6–7). Jos käsite liittyy vain yhteen tiettyyn tarkoitteeseen, sitä kutsutaan yksilökäsitteeksi. Toisaalta, jos käsite vastaa kahteen tai useampaan tarkoitteeseen, joilla on yhteisiä ominaisuuksia, sitä kutsutaan yleiskäsitteeksi. Suonuutin (2006, 11) antaman esimerkin mukaan yksilökäsite on esimerkiksi Eiffel-torni, jolla on tiettyjä ominaisuuksia. Torni on sen sijaan yleiskäsite, joka voi olla Eiffel-torni tai stadionin torni. Torneilla on kuitenkin yhteiset piirteet, jotka yhdistävät ne yleiskäsitteeksi. (Suonuuti 2006, 11.)

2.2.3 Määritelmä

Määritelmä on käsitteen kielellinen kuvaus. Suonuutin (2006, 19) mukaan ”terminologisen sanaston laatu riippuu ennen muuta määritelmien laadusta”. Ennen määritelmien laatimista on syytä selvittää samaan käsitejärjestelmään kuuluvat lähikäsitteet sekä käsitteiden väliset suhteet. Määritelmätyyppejä ovat sisältömääritelmät ja joukkomääritelmät. Yleisin määritelmä on sisältömääritelmä, jossa kuvataan käsitteen olennaiset ja erottavat piirteet eli käsitteen sisältö. Esimerkiksi vuodenaika on vuoden osa, jonka tunnusmerkkeinä ovat vallitsevat yhtenäiset luonnonolosuhteet. Joukkomääritelmissä luetellaan kaikki käsitteen alaan kuuluvat tarkoitteet tai hierarkkiset alakäsitteet. Esimerkiksi vuodenaika on kevät, kesä, syksy ja talvi. Määritelmien on oltava lyhyitä ja systemaattisia. Sisältömääritelmissä käytetään lähimpiä yläkäsitteitä. Lisäksi valitaan erottavat käsitepiirteet ylä-, ala- ja vieruskäsitteistä siten, että niiden väliset suhteet näkyvät. (Suonuuti 2006, 19–22.)

Määritelmissä voidaan joskus käyttää parhaan tuloksen saavuttamiseksi korvausperiaatetta, eli korvataan termin määritelmä määritelmän sisällä. Suonuutilla (2006, 24) on

sopiva esimerkki korvauseriaatteesta. Puuliiterin määritelmä: ”polttopuiden säilytykseen tarkoitettu vaja”. Polttopuu korvataan omalla määritelmällään (polttoaineeksi tarkoitettu puutavara) eli määritelmäksi saadaan: ”polttoaineeksi tarkoitettun puutavaran säilytykseen tarkoitettu vaja”. (Suonuuti 2006, 24.)

2.2.4 Termi

Termi on sen käsitteen kielellinen tunnus. (Susitaival 2010, 6–7). Termi on hyväksytty ja tunnettu ilmaus, joka kuuluu johonkin erikoisalaan. Se on tarkasti määritellyn käsitteen nimitys. Termit voivat olla yksittäisiä sanoja tai yhdyssanoja. Yhdyssanat voivat perustua perus- ja määriteosista. Perusosa on yhdyssanan jälkiosa ja määriteosa on yhdyssanan alkuosa. Esimerkiksi neuvolakortti, neuvola on määriteosa ja kortti on perusosa. Perus- ja määriteosasta tai kummastakin voi tulla jälleen yhdyssanaksi, kuten neuvolakorttikotelo. Tällöin neuvolakortti on määriteosa ja kotelo on perusosa. (Haarala 1981, 15.)

Termit voivat olla myös sanaliittoja (hepatiitti A) tai lyhenteitä (EU). Sanastoissa termit voivat yksikkömuotoisia (neuvola), monikkomuotoisia substantiiveja (neuvolat), verbejä (tutkia), adjektiiveja (ympäristöä säästävä) tai jopa adverbeja (ulkona, alas, huomenna). Termien muodostamiseen tai valintaan liittyvät monet vaatimukset. Suonuutin (2006, 32) mukaan jokaiselle käsitteelle valittavan termin on oltava kielellisesti oikein, noudattaa kyseisen kielen normeja ja sääntöjä sekä lyhyt ja sallia taivuttaminen ja johdokset. Mikäli käsitteellä on useampia termiä, on valittava yksi termi suositettavaksi termiksi. Joskus on kuitenkin erityistapauksia, jolloin suositellaan useampia termejä. (Suonuuti 2006, 32.)

2.3 Käsitesuhteet ja käsitejärjestelmät

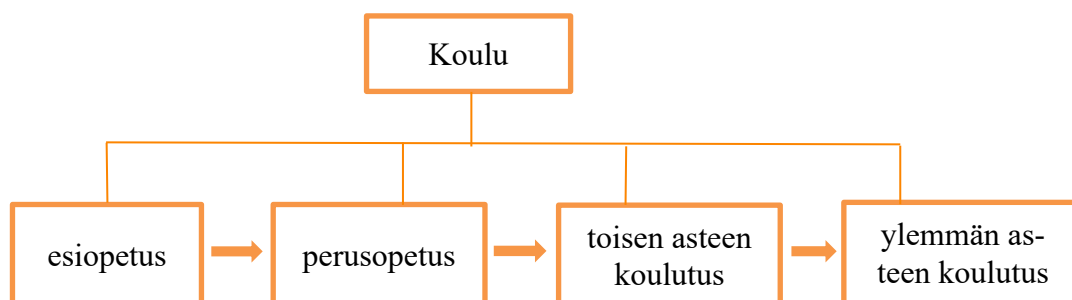
Käsitteet eivät ole toisistaan riippumattomia tai irrallisia ilmiöitä, vaan liittyvät muihin käsitteisiin monin eri tavoin muodostaen sekä yksinkertaisia että monimutkaisia käsitejärjestelmiä (Suomen Standardisoimisliitto SFS 1988, 28). Suonuutin (2006, 13) mukaan sanastotyössä käsitteiden välisten suhteiden analysoiminen ja käsitteiden järjestäminen käsitejärjestelmiksi on edellytys kunnollisten määritelmien laatimiselle.

Käsitejärjestelmät luokitellaan käsitteiden välisten suhteiden mukaan, mutta käytännössä käsitejärjestelmät ovat useiden eri suhteiden yhdistelmiä eli sekakoosteisia järjestelmiä (Suonuuti 2006, 13).

Käsitejärjestelmän kolme perusmallia ovat:

- hierarkkinen käsitejärjestelmä
- koostumussuhteinen käsitejärjestelmä
- funktiosuhteinen käsitejärjestelmä

Suomen Standardisoimisliiton (1988, 28) mukaan käsitejärjestelmät ovat aina asiantuntijoiden sopimuskysymyksiä ja usein kielestä riippuvaisia. Tästä esimerkkinä toimii koulutusjärjestelmät, joka voidaan kuvata hierarkkisenä käsitejärjestelmänä. Koulu on yläkäsite, jonka alle tulevat eri koulutusvaiheet alakäsitteiksi. Tämä suhde pysyy samana eri maissa siitä huolimatta, että koulutusjärjestelmissä on eroavaisuuksia.

Kaavio 1: Esimerkki Koulutusjärjestelmän käsitejärjestelmästä kampadiagrammina.

Käsitejärjestelmä voi vaihdella eri maissa, kun tarkastelemme alakäsitteitä, jotka kuuluvat funktionaaliseen käsitejärjestelmään. Suhteet ovat erilaisia, kun kyse on esimerkiksi Suomen ja Irakin välisestä koulutusjärjestelmästä. Suomessa kaikkien lasten koulutus alkaa esiopetuksella, Irakissa yleensä alkaa vasta peruskoululla. Suomessa toisen asteen koulutukseen kuuluu sekä ammattikoulut että lukio. Irakissa toisen asteen koulutukseen kuuluu lukio, joka painottuu joko tieteellisiin opintoihin (matematiikka, kemia, fysiikka ja niin edelleen) tai ammatillisiin opintoihin (yhteiskuntaoppi, historia, äidinkieli ja niin edelleen). Lisäksi Suomen ja Irakin ylemmän asteen koulutuksen välillä on eroavaisuuksia. Tässä huomataan, miten funktionaalisessa suhteessa ilmeni sisäisiä ja rakenteellisia eroja eri maiden välillä. Tämä esimerkki pätee myös eri kielten käsitesuhteiden ja käsitejärjestelmien välisiin eroavaisuuksiin. Tästä johtuen, kun on

tarve luoda esimerkiksi lukiolle vastine arabiaksi, on huomioitava maiden väliset rakenteelliset erot ja termien väliset suhteet. Lisäksi on pohdittava tarkkaan, onko termillä ja vastineella sama tarkoite.

Terminologiassa eli sanastotyössä käsitteen analysointi perustuu käsitepiirteisiin ja käsitteiden välisiin suhteisiin. Käsitepiirteellä tarkoitetaan sellaista ominaisuutta, joka liittyy tarkoitteeseen. Tätä ominaisuutta voidaan joko havaita, mitata tai yleisesti hyväksyä tarkoitteeseen kuuluvaksi. Käsitepiirteitä käytetään muun muassa määritelmien teossa, termien valinnassa, käsitteiden rajaamisessa ja erottamisessa. Tämän lisäksi käsitepiirteitä voidaan luokitella monella eri tavalla esimerkiksi minkälaisiin ominaisuuksiin ne viittaavat tai miten yksinkertaisia tai monimutkaisia ne ovat. Käsitepiirteet voivat olla sisäisiä piirteitä tai ulkoisia piirteitä. Sisäisiin piirteisiin kuuluvat muun muassa materiaali, muoto, väri, koko ja olomuoto. (Suomen Standardisoimisliitto 1988, 26–27). Esimerkiksi vauvan lelun sisäiset piirteet ovat materiaalina tekstiili, muotona pehmeä ja pyöreä, värinä punainen ja niin edelleen. Suomen Standardisoimisliiton (1988, 27) mukaan ulkoisilla piirteillä viitataan tarkoitteiden välisiin vertailuihin. Ulkoisten piirteiden tyypilliset lajit ovat suhdepiirteet, funktiopiirteet ja syntypiirteet.

Suhdepiirteet:

- sijainti (asento, sijainti muihin nähden)
- aika (ikä, tapahtumajärjestys)
- syy (jonkin aiheena tai seurauksena oleminen)

Funktiopiirteet:

- tarkoitus (käyttötarkoitus)
- käyttö- tai toimintatapa
- käyttöominaisuudet

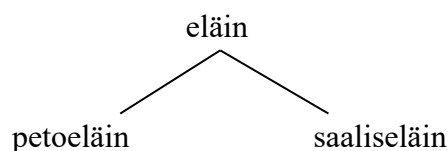
Syntypiirteet:

- keksijä
- valmistaja
- myyjä
- valmistusmaa ja valmistustapa

Esimerkkinä lastenneuvolan suhdepiirteitä ovat: Suomessa tarjottava nykyajan palvelumuoto lasten hyvinvoinnin seuraamiseen. Mainituista ulkoisista piirteistä tulivat ilmi sijainti, aika ja syy (Suomessa, nykyajan, lasten hyvinvoinnin seuraaminen).

2.3.1 Hierarkkinen suhde

Suonuutin mukaan (2006, 13.) hierarkkinen suhde syntyy silloin, kun kahden käsitteen välillä on yhteisiä käsitepiirteitä ja toisella käsitteellä (alakäsite) on lisäksi vähintään yksi erottava lisäpiirre. Sovelsimme Suonuutin esittämästä (2006, 14.) puun hierarkkisen käsitejärjestelmän pohjalta eläin käsitejärjestelmän. Esimerkissä Eläin on yläkäsite, petoeläin ja saaliseläin ovat alakäsitteitä, mutta keskenään vieruskäsitteitä. Petoeläinten ja saaliseläinten alle saadaan vielä alakäsitteitä.

Kaavio 2. Eläimen hierarkkinen käsitejärjestelmä puudiagrammina.

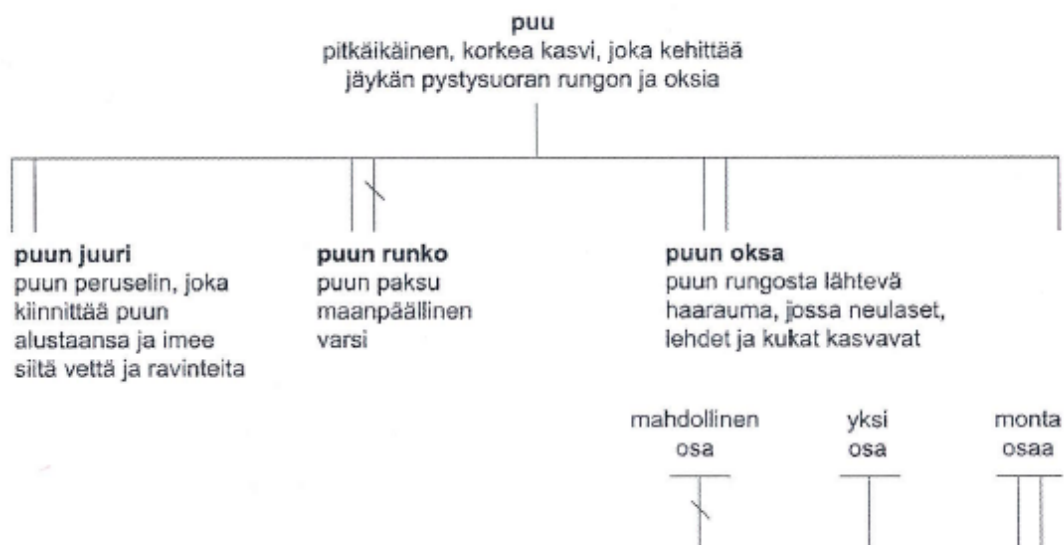
Alakäsitteen ala on pienempi kuin yläkäsitteen ala, esimerkiksi kissoja on vähemmän kuin petoeläimiä ja petoeläimiä on vähemmän kuin eläimiä yleisesti. Yläkäsitteet jakautuvat alakäsitteisiin ja alakäsitteet voivat jakautua edelleenkin alakäsitteisiin, joilla on yhteinen yläkäsite. Hierarkkisen suhteen käsitteet ovat toisistaan riippumattomia. Edellä mainittu esimerkki (eläin, petoeläin ja saaliseläin) käsitejärjestelmästä muodostaa eläimen moniulotteisen hierarkkisen käsitejärjestelmän. (Suonuuti 2006, 13–15.)

2.3.2 Koostumussuhde

Käsitteillä on koostumussuhde silloin, kun yläkäsite koostuu alakäsitteistä. Esimerkiksi puu (yläkäsite) koostuu puun juuresta, rungosta ja oksista (alakäsitteet sekä keskenään vieruskäsitteet). Myös koostumussuhteessa käsitejärjestelmä voi olla monitasoisia ja moniulotteisia. Koostumussuhteet esitetään graafisesti kampadiagrammina. (Suonuuti 2006, 16 ; Suomen Standardisoimisliitto SFS 1988, 30). Seuraavassa

kuvassa on esimerkki puun koostumussuhteisesta käsitejärjestelmästä kampadiagrammina.

Kuva 2. Puun koostumussuhteinen käsitejärjestelmä kampadiagrammina (Suonuuti 2006, 16.)

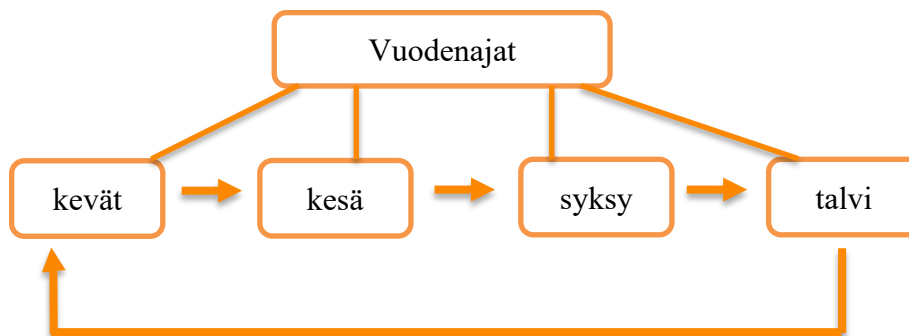
Koostumussuhteissa kokonaisuudet voivat olla samanlaisia tai jopa erilaisia. Esimerkiksi kaksi samanlaista happiatomia muodostavat happimolekyylin. Neljä eri vuodenajat taas muodostavat vuoden. (Suonuuti 2006, 16–17.)

2.3.3 Funktiosuhde

Funktiosuhteissa alakäsitteet ja/ tai vieruskäsitteet riippuvat toisistaan tai liittyvät toisiinsa. Esimerkiksi suhteet ovat syy ja seuraus, tuottaja ja tuote, tapahtuma ja paikka, esine ja paikka, edeltävän ja seuraavan tapahtuman välinen suhde tai työkalu ja tarkoitus. Käsitteillä voi olla sekä funktiosuhde että koostumussuhde yhdessä. (Suonuuti 2006, 17–18.) Suonuutin mukaan (2006, 17.) funktiosuhteiset käsitejärjestelmät kuvataan nuolidiagrammina.

Vuosi koostuu keväästä, kesästä, syksystä ja talvesta, jotka muodostavat koostumussuhteen. Nämä vuodenajat, jotka ovat toistensa vieruskäsitteitä, ovat myös riippuvaisia toisistaan eli edeltävän ja seuraavan tapahtuman välinen suhde, joka on funktiosuhde. Lisäksi voidaan nähdä vuodenaikojen suhteet hierarkkisena käsitejärjestelmänä. Seuraavassa kaavioesimerkissä on sekä hierarkkinen suhde että funktio- ja

koostumussuhde. Esimerkissä ilmenee miten sekakoosteisessa käsitejärjestelmässä voi olla useampi suhde termien välillä.

Kaavio 3: Vuodenajat sekakoosteisena käsitejärjestelmänä.

2.4 Käännösstrategiset työkalut

Eri käännösteorioita on paljon, mutta tässä luvussa esittelemme niitä käännöstyökaluja, joita käytämme sanastotyömme luomisessa. Kun termeille ei löydy suoraa vastinetta toisella työkielellä, silloin on käytettävä sopivia käännösstrategioita. Käännösstrategia-termillä tarkoitetaan ”niitä käytännön toimintatapoja, jotka nousevat eri teorioiden soveltamisesta käännöstyössä” (Hytönen 2006, 66).

2.4.1 Kotouttava ja vieraannuttava käännösstrategia

Kotouttava käännösstrategia on kohdetekstikeskeinen strategia. Kotouttavan strategian avulla pyritään tuottamaan sellainen käännös, jossa on lukijalle mahdollisimman vähän vieraita ja uusia sanoja tai tekstin osia. Toisin sanoen, tekstiä muutetaan tutuksi tekstiksi lukijoille huomioimalla kohdekulttuuri ja kääntämällä tekstiä sen mukaan tutuksi tekstiksi. Tekstiä käännetään toimeksiantajan ja lukijoiden odotusten mukaisesti. (Hytönen 2006, 74–75.) Kääntäjä voi jopa muuttaa nimiä tai paikkojen nimiä tutummaksi kohdekulttuurissa olemassa olevien nimien mukaan. Esimerkiksi etunimi Andrew voidaan muuttaa suomenkieliselle lukijalle tutummaksi Antiksi. Kotouttavassa strategiassa tekstistä tulee niin sujuvaa, että sitä ei enää huomaa, että se on käännös. (Hytönen 2006, 74–75.)

Kotouttavan strategian lisäksi myös vapaa kääntäminen on kohdetekstikeskeinen käännösstrategia. Vapaa kääntäminen pyrkii semanttiseen vastaavuuteen välittämällä lähtötekstin asiasisällön ja syvämerkityksen käännökseen poikkeamalla muodollisesta vastaavuudesta. (Hytönen 2006, 74). Sanastossamme otamme juuri tämän huomioon ja pyrimme semanttiseen vastaavuuteen, sillä tärkeintä on saman merkityksen välittyminen. Tulkin työ ei ole uusien käsitteiden ja rakenteiden opettaminen, vaan tulkki on välittämässä viestin sisältöä ja toimii siltana kahden kulttuurin välillä. Esimerkiksi kurdin kielellä lastenneuvola sanasta sanaan käännettynä on ”lasten neuvontakeskus”. Tällaista palvelua ei ole olemassa Kurdistanissa. Lisäksi sanasta sanaan -käännös antaa ymmärtää, että palvelussa neuvottaisiin lapsia, missä ei lähtökohtaisesti ole edes järkeä. Mutta kun tutkitaan asiaa syvällisemmin ja huomioidaan kurdialueiden neuvolan tapaiset palvelut, silloin luodaan oikea vastine, jonka asiakas ymmärtää. Näin oikea tarkoitus tulee välitettyä asiakkaalle.

Vieraannuttava käännösstrategia on lähtötekstikeskeinen strategia verrattuna kotouttavaan strategiaan. Vieraannuttavassa strategiassa pyritään tarkoituksella säilyttämään lähtötekstissä olevat tietyt vieraat elementit sellaisenaan, jotta lukija saa vieraan luku-kokemuksen. (Venuti 1995, 19-20.) Lawrence Venuti (1995, 19-20) ehdottaa, että vahvasti yksikielisessä valtakulttuurissa, kuten angloamerikkalaisessa maailmassa, pitäisi suosia vieraannuttavaa käännösstrategiaa, mikä olisi hyvä kannanotto nykyiseen maailmantilanteeseen. Jos tarkastelemme sanastotasolla tätä vieraannuttavaa käännösstrategiaa, sauna-termi toimii oivana esimerkkinä. Sauna, joka on suomalaiskulttuurille tyypillinen asia, on vieraannutettu moneen eri kulttuuriin. Nykyään arabimaissa ja Kurdistanin alueilla tunnetaan sauna nimellä sauna sen sijaan, että sitä kutsuttaisiin esimerkiksi höyrytilaksi.

2.4.2 Pragmaattiset adaptaatiot

Pragmaattisilla adaptaatioilla tarkoitetaan lähtötekstissä tiettyjen kohtien tai jaksosten muokkaamista uuteen kulttuuri- ja kieliympäristöön sopiviksi. Kyse ei ole yksittäisistä sanoista vaan kokonaisten tekstien muutoksista, jotka eivät toimisi hyvin sellaisenaan käännettynä kohdetekstissä. Eli lähtötekstin kohdat tai jaksot, jotka eivät sellaisenaan toimi, muokataan uuteen kulttuuriin ja kieliympäristöön sopiviksi. Pragmaattisia

adaptaatiot voivat olla poistoja, lisäyksiä, korvauksia tai järjestyksen muutoksia. Yleisimpiä näistä ovat korvaukset ja lisäykset. (Hytönen 2006, 78–79.)

Hytösen mukaan (2006, 78–79) käännöksestä voidaan poistaa sellaisia yksityiskohtia, joilla ei ole käännökseen lukijalle mielenkiintoa, etenkin jos jouduttaisiin turvautuman hankaliin ja tilaa vieviin selityksiin. Vehmas-Lehto tarkentaa (2002, 100), että poistoja tehdään etenkin silloin, kun asia on käännökseen lukijalle itsestään selvä. Toinen poistotilanne on kun lähtötekstissä puhutaan tulokulttuurista. Tarve käännökseen järjestyksen muutokseen voi johtua tekstikonventioiden eroista. Esimerkiksi saksalainen lukija odottaa tärkeintä asiaa lopussa, kun taas englantilainen jossain keskivaiheessa. Esimerkiksi käännettäessä englannista "from cancer to the common cold" saksaan ilmoitetaan lievempi sairaus ensin. (Vehmas-Lehto 2002, 100–101).

Sanastomme kohdalla emme kohdanneet tilannetta, jossa tarvittaisiin poistoja. Toisaalta olemme kohdanneet lisäyksiä tarpeessa olevia vastineita. Esimerkiksi arabian kielessä lapsen ikävaihe ja lääkärintarkastus olivat sellaisia termejä, jotka kaipasivat lisäyksiä. Nämä lisäykset ovat olennaisia, jotta oikea käsitys välittyisi eri kulttuurista tulleelle asiakkaalle. Esimerkiksi maahanmuuttajataustainen asiakas, joka asioi ensimmäistä kertaa lastenneuvolassa, ei tiedä lastenneuvolapalveluista mitään. Näitä ratkaisuja esimerkkeinä olemme käsitelleet tarkemmin luvussa 4. Sanastotyön prosessi.

2.5 Sanastotyön kielet

Tässä luvussa käsittelemme lyhyesti sanastomme työkieliä eli arabian ja kurdin kieltä. Selvennämme lukijalle sekä arabian että kurdinkielen murre-eroja. Lisäämme tietoisuutta kielten sisäisistä eroavaisuuksista ja moninaisuuksista. Näiden murre-erojen pohjalta olemme myös valinneet mitä murretta käytämme sanastossamme. Kurdin kielen osuudessa olemme käyttäneet soranin murteen kirjakieltä ja arabian murteista olemme käyttäneet arabian standardikieltä.

Kurdin kielen murteissa puhe-erot ovat suuret. Harvoin soranin murretta puhuva henkilö ymmärtää badinin murretta puhuvaa ihmistä ja päinvastoin, vaikka soranin ja badinin murretta puhuvat henkilöt ovatkin Irakin Kurdistanista. Mitä kauemmas maantieteellisesti mennään, sitä suuremmat murre-erot ovat ja sitä suurempi on kielimuuri.

Arabian kielessä suurimmat erot ovat Afrikan arabian ja Aasian arabian välillä. Lisäksi eroja on myös kyläläisasukkaiden ja kaupunkilaisasukkaiden välillä.

2.5.1 Kurdin kielen murteet

Kurdistan on pinta-alaltaan noin 500 000 neliometriä ja se sijoittuu maantieteellisesti Turkin, Syyrian, Irakin, Iranin ja Neuvostoliiton eli nykyisen Armenian raja-alueille (Nerweyi 1991, 7). Sen väestöluku on yli 30 miljoonaa. Kurdit ovat maailman suurin etninen ryhmä, jolla ei ole omaa valtiota. Kurdeja on sorrettu ja sorretaan monin eri tavoin ja juuri tämän takia monet kurdit taistelevat itsenäisyyden puolesta. (Globalis. Konfliktit. Kurdistan). Suomessa vuonna 2016 suurimmista vieraskielisistä ryhmistä kurdi nousi kuudennelle sijalle. Sitä puhuu reilusti yli 10 000 ihmistä. (Tilastot. Väestö. Väestörakenne).

Kurdin kieli kuuluu suurempaan kieliperheeseen, joka tunnetaan nimellä indoeurooppalaiset kielet. Lisäksi kieliperheeseen kuluvat indo-iranilaiset, balto-slovenialaiset, helleeniset, itaaliset, kelttiläiset ja germaanisiet kieliryhmät. Kurdin kieli kuuluu erityisesti indoiranilaiseen haaraan, jonka osana ovat myös persia ja pashtu. Kurdin kielessä on neljä päämurretta, jotka jakautuvat vielä alamurteisiin. Päämurteina ovat kurmandzi, luri, gorani ja zazai. Kurmandzi on kurdin kielen hallitsevin murre ja sitä puhuu valtaosa kurdeista melkein kaikkialla Turkin, Iranin, Irakin ja Syyrian Kurdistanissa. Kurmandzin murre jakautuu kahteen alamurteeseen. Kurdistanin pohjoisessa puhutut alamurteet ovat badinani, jiziri, bayezidi, hakari ja botani. Kun taas etelässä alamurteina ovat mukri, babani, sorani ja ardelani. Pohjois- ja etelämurteista koostuvasta kurmandzista on muodostumassa kurdien kirjallinen kieli. (Nerweyi 1991, 57–58).

Toinen kurdin päämurre on luri, jota puhuvat Iranin kurdit, vaikkei Iranin valtio myönnä lurilla olevan mitään tekemistä kurdin kielen kanssa. Lurin alamurteina ovat feyli, laki, bekhtiyari, kalhuri ja geleki. Goranin murteen alamureina ovat gorani, zengene, sineyi ja hewrami. Zazai, jolla ei ole alamurteita, on neljäs päämurre. Sitä puhutaan erittäin pienillä alueilla Kurdistanin luoteisosissa. (Nerweyi 1991, 57–58).

Kurdit seuraavat asutun maan valtakulttuuria ja tämä tuo myös kurdien kieleen vieraita vaikutteita. Tästä johtuen eri maiden kurdien on vaikea ymmärtää toisiaan. (Nerweyi 1991, 58). Nerweyin (1991, 58) mukaan Turkissa asuvat kurdit käyttävät turkkilaisia käsitteitä ja lainasanoja. Erimerkiksi he kutsuvat YK:ta nimellä 'Birlishmish millati'. Kun taas Iranin kurdit, jotka käyttävät iranilaiskulttuurin terminologiaa sanovat 'Milale muttahid'. Toisaalta Syyrian kurdit tukeutuvat arabiankieliseen sanastoon ja sanovat 'Al-Umem Al-Muttahida'. Irakin kurdit taas käyttävät kurdinkielistä termiä.

2.5.2 Arabian kieli

Sanastomme toinen kohdekieli on arabia, joka on yksi maailman puhutuimmista kielistä. Se on yksi YK:n virallisista kielistä. Lisäksi arabian standardikieli eli kirjakieli on virallinen kieli tai yksi virallisista kielistä 25 valtiossa. (Kieliverkosto. Verkkolehti. Kansojen yhdistävä ja erottava arabia). Tilastokeskuksen tietojen mukaan Suomessa vuonna 2017 arabia nousi kolmanneksi puhutuimmista kielistä ja vuonna 2016 peräti 21 783 henkilön äidinkielenä oli arabia. (Tilastot. Väestö. Väestörakenne). Arabiaa on pitkään opetettu Suomessa oman äidinkielen tunneilla ja se on siirtymässä syksyllä 2019 peruskoulun valinnaiseksi B2-kieleksi (Kieliverkosto. Verkkolehti. Kansojen yhdistävä ja erottava arabia).

Arabiaa on kuvattu makrokieleksi, sillä se sisältää monta eri kielimuotoa. Kielimuodot jaetaan klassiseen arabiaan, moderniin kirjakieleen eli standardikieleen ja erilaisiin puhekieliin. Arabian niemimaalla syntyi klassisen arabian kirjakieli. Sen pohjalta on syntynyt modernin kirjakieli. Puhekielet jaetaan karkeasti läntisiin ja itäisiin puhekieliin, sekä kaupunkilais- ja beduiinimurteisiin. Puhekielet eroavat toisistaan kaikin mahdollisin tavoin, kuten esimerkiksi kieliopillisesti, syntaktisesti, sanastollisesti ja ääntämyksellisesti. (Kieliverkosto. Verkkolehti. Kansojen yhdistävä ja erottava arabia). Tästä johtuen, vaikka tulkki ja asiakas puhuisivatkin arabiaa, se ei aina tarkoita sitä, että yhteisymmärrystä syntyisi.

Maantieteellisesti toisiaan lähellä sijaitsevat arabiankieliset maat ovat myös murteiltaan ja puhetavoiltaan samankaltaisia, kuten tulkkaustoimeksiantojen tilauksissa ilmenee. Tilauskielenä ilmoitetaan arabian kielen olevan Afrikan arabia tai Aasian arabia. Tämä on raaka jaottelu, sillä näiden jaottelujen välillä on vielä toisistaan eroavia

murteita. Kommunikointi ei kuitenkaan ole mahdotonta eri murteiden välillä ja jonkinasteinen ymmärrys puhujien välille kehittyy, mutta jos käytetään arabian standardikieltä, niin kommunikaatiossa ei ilmene ongelmia.

3 LASTENNEUVOLAPALVELUT

Asioimistulkin työkenttä muodostuu viranomaistilanteista, joissa viranomainen ja asiakas tapaavat toisiaan jommankumman osapuolen aloitteesta. Tulkin työssä viranomaisen toiminta sijoittuu laajalle alueelle. Virkatehtävissä toimivat sosiaalityöntekijät, etuuskäsittelijät, terveydenhuollon henkilöstö, opettajat sekä poliisin ja oikeuslaitoksen edustajat. Laajan työkentän johdosta asioimistulkin on hallittava eri osa-alueiden käytännöt ja sanasto kahdella aktiivisella kielellä, sillä hän hoitaa viranomaisen ja asiakkaan välillä tapahtuvaa viestiliikennettä molempiin kielisuuntiin. (Koskinen 2013, 107).

Asioimistulkki toimii vaativassa tehtävässään yksin, toisin kuin konferenssitulkit, jotka voivat saada tukea tulkkitiimin muilta jäseniltä. Asioimistulkin tulee hallita kielellisten ja viestinnällisten taitojen lisäksi myös ammatillisen roolin sisäistämistä, hyvää tilannetajua ja neuvottelutaitoa, jotta työtehtävät hoituisivat menestyneesti. (Koskinen 2013, 107). Tässä tapauksessa viranomainen on lastenneuvolan hoitaja. Tulkin tulee siis sisäistää lastenneuvolapalvelujen ja lastenneuvolasanaston lisäksi myös kulttuurieroja. Siksi käsittelemme tässä luvussa Suomen lastenneuvolan lisäksi myös Irakin ja Iranin lastenneuvolaa. Tämän pohjalta tulkki voi suoriutua tulkkauksissa asiantuntevasti.

Käsittelemme lastenneuvolapalveluja vain Irakin ja Iranin kurdialueilta. Irakin Kurdistanin neuvolajärjestelmä toimii Irakin valtion järjestelmän mukaan, kuin myös Iranin Kurdistan toimii Iranin valtion mukaan. Kurdistan ei ole itsenäistynyt maa, se on jakautunut neljään eri valtioon Turkkiin, Iraniin, Irakiin ja Syyriaan. Kurdeja on arvioitu mukaan noin 30 miljoonaa, josta puolet sijoittuvat Turkkiin. (Wallius 2007). Tekstin sujuvuuden kannalta emme viittaa alueisiin kurdialueilla vaan viittaamme niihin valtion nimillä.

Kyselimme asiantuntijoilta henkilökohtaisten puhelujen kautta Irakin ja Iranin neuvolajärjestelmistä. Asiantuntijat oleskelevat Iranissa ja Irakissa. Asiantuntijoiden nimet saamme mainita tässä työssä. Asiantuntijamme Niaz Azari toimii Iranissa kättilönä ja on hyvin tietoinen Iranin ajankohtaisista lastenneuvolapalveluista. Toinen asiantuntijamme Sonya Taha toimii Irakissa asianajajana. Ammatistaan johtuen hän on hyvin

perehtynyt kaikkien alojen käytäntöihin ja palvelutarjontaan. Hänellä on myös ajankohtaista tietoa ja konkreettista kokemusta Irakin lastenneuvolapalveluista.

3.1 Suomen lastenneuvolapalvelut

Suomen terveyshuoltolaissa on säädetty äitiys- ja lastenneuvolatoiminnasta. Näitä säädöksiä valvoo ja ohjaa Sosiaali- ja terveysministeriö. Kunnat järjestävät alueensa neuvolapalveluja, joiden toimintaa tuotetaan yhteistyössä sosiaalitoimen kanssa. Neuvolapalveluja tarjotaan odottaville naisille ja odottaville perheille, sekä alle kouluikäisille lapsille ja heidän perheilleen. (Sosiaali- ja terveysministeriö. Vastuualueet. Sosiaali- ja terveyspalvelut. Terveyspalvelut. Neuvolapalvelut). Neuvolapalveluun sisältyy sekä äitiysneuvola- että lastenneuvolapalvelut.

”Lastenneuvolapalvelut on tarkoitettu alle kouluikäisille lapsille ja heidän perheilleen. Lastenneuvolan asiakkuus alkaa, kun lapsi täyttää kaksi viikkoa ja jatkuu lapsen koulunmenoon saakka”. (Sinun sote. Palvelut. Lasten, nuorten ja perheiden palvelut. Neuvolat. Lastenneuvola.) Tavoite on turvata lapsen hyvä kasvu ja kehitys, sekä terveenä pysyminen. Lapsi saa neuvolassa rokotusohjelmaan kuuluvat rokotukset. (Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos. Aiheet. Lapset, nuoret ja perheet. Peruspalvelut. Äitiys- ja lastenneuvola. Lastenneuvola.) Terveystieteidenhuoltolaissa (L 1326/2010) on säädetty, että lastenneuvolan määrääikaistarkastuksissa tehtävillä mittauksilla ja tutkimuksilla pyritään toteamaan yleisesti lasten sairauksia, kehityspoikkeamia sekä kasvua ja kehitystä vaarantavia tekijöitä.

Lastenneuvolan tehtävänä on lasten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, sairauksien ja kehityshäiriöiden varhainen toteaminen, lapsuuden sairauksien seulonta ja hoitoon ohjaaminen. Viime vuosien aikana on tutkittu asiakkaiden tarpeita ja odotuksia ja sen perusteella kehittämistöitä on tehty paljon. Myös terveydenhoitajan koulutus on kehitetty. Lastenneuvolan toiminta on vaikuttanut merkittävästi infektiosairauksien vähenemiseen ja tapaturmien ehkäisemiseen. (Sosiaali- ja Terveysministeriö 2004, 16). Nykyään Suomessa suurin osa lapsista voivat hyvin ja elävät pidempään kuin aiemmat sukupolvet (Sosiaali ja Terveysministeriö 2004, 17). Tästä huomataan, että kuinka merkittävä on lastenneuvola palvelu Suomalaisessa yhteiskunnassa. Vanhemmat tarvitsevat paikan, jossa he voivat puhua rehellisesti, avoimesti, turvallisesti ja

luottamuksellisesti vaikeista asioista ja elämäntilanteistaan. Vanhemmat odottavat, että he kävisivät saman hoitajan ja lääkärin luona. (Sosiaali ja Terveysministeriö 2004, 17.)

Lastenneuvolan varsinaisia työntekijöitä ovat terveydenhoitaja ja lääkäri. He toimivat kiinteässä yhteistyössä keskenään sekä lapsiperhetyötä tekevien kanssa tarvittaessa. Terveydenhoitajalla on keskeinen aseman lastenneuvolassa. Hän vastaa lapsen terveen kasvun ja kehityksen seurannasta sekä seulonnoista että rokotuksista. (Sosiaali ja Terveysministeriö 2004, 32). Terveydenhoitaja tapaa perhettä noin 16-20 kertaa ennen lapsen menoa kouluun. Osa tapaamisista on kotikäyntejä. (Sosiaali ja Terveysministeriö 2004, 32).

Terveydenhoitaja tuntee asiakkaansa hyvin, seuraa heidän tilannettaan ja muutoksia heidän elämässään ja neuvoo monipuolisesti kaikenlaisissa asioissa. Asiakkaat voivat neuvotella terveydenhoitajan kanssa mistä tahansa asiasta tai ongelmasta. Asiakkaat saavat myös neuvoja erilaisista hyödyllisistä lapsiperheille tarkoitetuista palveluista. (Sosiaali ja Terveysministeriö 2004, 24–30.) Lääkärillä on määräaikaistarkastuksia neuvolassa tai tarvittaessa perhe voi varata ajan jostain erityisestä syystä. Syynä voi olla esimerkiksi ihottuma lapsella, allergia tai kehitykseen tai käyttäytymiseen liittyvät pulmat. Lääkäri osallistuu myös neuvolapalvelun suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen sekä moniammatilliseen yhteistyöhön. (Sosiaali ja Terveysministeriö 2004, 34.)

Lastenneuvolassa joskus kohdataan sellaisia perheitä, joiden lasten tilanne tai käyttäytyminen huolestuttaa. Silloin perhetyöntekijä puuttuu asiaan. Vakavissa tilanteissa lastenneuvola ottaa yhteyttä lastensuojeluviranomaisiin tai mielenterveyden- tai päihdehoidonammattilaisille. (Sosiaali ja Terveysministeriö 2004, 35.) Perhetyöntekijän tehtävänä on keskustella perheen kanssa ja tukea heitä. Perheen tukeminen edellyttää toistuvia ja pitkiä kotikäyntejä. Perhetyöntekijällä on sosiaalialan osaamista. Olosuhteiden mukaan hän voi toimia myös päivähoidon ja koulun yhteiskumppanina. (Sosiaali ja Terveysministeriö 2004, 36.) Neuvolassa työskentelee myös erityistyöntekijöitä, jotka ovat psykologeja, perheterapeutteja, fysioterapeutteja, ravitsemusterapeutteja ja suun-terveydenhuollon henkilöstöä. (Sosiaali ja Terveysministeriö 2004, 36.)

3.2 Irakin ja Iranin lastenneuvolapalvelut

Irakissa ja Iranissa ovat samanlaiset lastenneuvolapalvelut. Kummassakin valtiossa on alueittain oma terveysasema, joihin kuuluvat lääkärivastaanottojen lisäksi sekä laboratoriopalvelut että neuvolapalvelut. Neuvolapalveluita tarjotaan eri muodoissa kuin Suomessa. Terveysasemilla on lastenhoituhuone, joka vastaa Suomen lastenneuvolaa ja äitiyshoituhuone, joka vastaa Suomen äitiysneuvolaa. (Niaz Azari, henkilökohtainen tiedonanto 1.8.2019; Sonya Taha, henkilökohtainen tiedonanto 14.8.2019.)

Kun äiti on synnyttänyt, hän käy noin kahden viikon kuluttua vauvan kanssa terveysaseman lasten hoituhuoneessa. Äidillä on oltava mukana sairaalasta saadut tarvittavat todistukset, kun hän käy lastenneuvolassa. Irakissa ei ole kehittynyt sähköinen asiointi eikä potilastietojen rekisteröimistä sähköiseen muotoon. Tästä johtuen on asiakkaan vastuulla huolehtia ja säästää kaikki diagnoosit ja terveteen liittyvät asiakirjat itsellään ja ottaa niitä mukanaan terveystarkastuksiin. (Sonya Taha, henkilökohtainen tiedonanto 14.8.2019.) Toisin on Iranissa, jossa on kehittynyt sähköinen palvelu ja potilastietojen rekisteröiminen sähköiseen muotoon. (Niaz Azari, henkilökohtainen tiedonanto 1.8.2019.)

Lastenneuvolapalvelut ovat vauvaiästä kuusivuotiaaseen asti, sillä Irakissa aloitetaan siinä iässä koulunkäynti. Iranissa palvelut kestävät vuoden pidempään, koska koulunkäynti alkaa 7-vuotiaana. Lapsen ensimmäisenä elinvuotena tarkastukset ovat kuukausittain. Tässä ajassa äidille kerrotaan tarvittavat tiedot ja ohjaukset liittyen imetykseen, lapsen ravintoon, hoitoon ja kasvatukseen. Lapsen toisena elinvuotena tarkastuksia on kahden kuukauden välein. Kolmevuotiaana käyntejä on harvemmin ja neljävuotiaana käydään kerran rokottamassa lasta. Seuraavan kerran lapsi käy tarkastuksissa kuusivuotiaana, jolloin mitataan kasvuun liittyvät seikat ja tehdään hammastarkastus. Lapsella on neivolakortti, johon merkataan kunkin käynnin yhteydessä tehdyt tarkastukset ja lapsen kehitykseen liittyvät asiat. Neivolakorttiin merkataan myös saadut rokotukset. (Niaz Azari, henkilökohtainen tiedonanto 1.8.2019; Sonya Taha, henkilökohtainen tiedonanto 14.8.2019.)

Mikäli neivolassa käy ilmi, että lapsen kehitys ei ole normaalia, silloin lapsi lähetetään lääkärin vastaanotolle. Lapselle on tehtävä silloin lääkärin määräämiä tutkimuksia ja tutkimusten tulosten perusteella lääkäri päättää jatkotoimenpiteistä. Mikäli selviää,

että esimerkiksi lapsen ravinnon saanti ei ole riittävä ja perheellä on puutteita, silloin neuvola ohjaa perhettä lapsen hoitoon liittyvistä asioista. Lastensuojelupalvelu ei kuitenkaan puutu sellaisiin asioihin. Ainoastaan väkivaltatilanteissa lastensuojelu puuttuu asiaan, mikäli heille ilmoitetaan asiasta. (Sonya Taha, henkilökohtainen tiedonanto 14.8.2019.) Irakin ja Iranin perheneuvolat sijaitsevat muualla kuin terveysasemilla. Lisäksi niiden toimintamalli on erilainen kuin Suomen perheneuvolat. Irakin ja Iranin perheneuvolapalveluja käytetään tarvittaessa neuvoja ja ohjeistusta eri elämäntilanteisiin, kuten ennen avioitumista tai erilasiin perheongelmien ratkaisemiseen. (Niaz Azari, henkilökohtainen tiedonanto 1.8.2019; Sonya Taha, henkilökohtainen tiedonanto 14.8.2019.)

Iranin ja Irakin lastenneuvolapalvelut ovat kaikille saatavilla, mutta niistä ei lähetetä erillistä kutsua vanhemmille. Vanhemmat ovat itse velvollisia huolehtimaan lastensa hyvinvoinnista ja kasvun seuraamisesta. Lisäksi kaikki sairaalakulut ja hoitokulut maksetaan palvelun päätyttyä, toisin kuin Suomessa, sillä kyseisissä maissa ei ole laskutusjärjestelmää. Kaupungin tarjoamat terveyspalvelut ovat ilmaisia tai maksavat pienen muodollisen summan. Toisaalta yksityisten terveysklinikoiden palvelut maksavat huikeasti enemmän. Valtion tasolla lapsiperheet eivät saa taloudellista tukea, kuten Suomessa on lapsilisä, äitiyspakkaus tai äitiysavustus. Avustusmuoto on Irakissa esimerkiksi kuivien ruoka-aineiden tarjoaminen jokaiselle taloudelle henkilömäärän mukaisesti. Näihin raaka-aineisiin kuuluvat esimerkiksi riisi, sokeri ja vehnä jauhoja. (Niaz Azari, henkilökohtainen tiedonanto 1.8.2019; Sonya Taha, henkilökohtainen tiedonanto 14.8.2019.)

Sonya Tahan (henkilökohtainen tiedonanto 14.8.2019) mukaan lapsen vieminen lastenneuvolaan on todella tärkeää, jotta lapsen vointia ja kehitystä seurattaisiin säännöllisin välein. Lisäksi lapsen rokotukset olisivat ajan tasalla. (Sonya Taha, henkilökohtainen tiedonanto 14.8.2019.)

4 SANASTOTYÖN PROSESSI

Rauhallisesti ja tarkasti etukäteen tehty tietyn alan sanasto on luotettavampi käyttää tulkkauksen aikana, koska se on tehty tarkkaan ja harkiten sekä kieliopillisesti oikein. Sanakirjasta ei aina löydy kaikkien alojen erikoissanoja. Kun tulkki itse laatii sanaston etukäteen, hän ottaa huomioon aihepiirin erityiskielineen, vierusaiheet sekä kulttuurilliset että kohdekielen maan käytäntöjen erot. Tässä luvussa käsitellään sanastotyön laatimisen vaiheita, haasteita sekä vaikeiden vastineiden luomista ja käännösratkaisuja. Sanaston laatiminen vaatii asiantuntijuutta ja hyvää valmistautumista. Perehdyimme Suonuutin (2006) sanastotyön oppaaseen, jossa kerrotaan sanastotyön työvaiheet, työvälineet ja toimintatavat sanastotyön luomisessa.

Suonuutin (2006, 34–36) mukaan sanastotyön vaiheet ovat:

1. Sanastoryhmä
2. Aiheen rajaus
3. Aikataulu
4. Käsitteiden määrä
5. Lähteet
6. Käsitteiden valinta
7. Käsitejärjestelmät ja käsitteiden määrittely

Olemme noudattaneet näitä sanastotyön vaiheita niiltä osin, jotka ovat koskettaneet opinnäytetyötämme. Suonuutin (2006, 34) mukaan paras koko sanastoryhmälle on 5–8 jäsentä. Meitä oli kolme opinnäytetyöntekijää tekemässä sanastoa. Suomenkielen osuuden teimme yhteisesti, mutta kurdinkielen osuutta teki kaksi ja arabian osuutta teki yksi opinnäytetyöntekijä.

Sanaston aihe on rajattava tarkasti ja rajaukset tulee perustua sanaston tavoitteeseen ja kohderyhmän tarpeisiin. Rajauksiin vaikuttavat myös käytettävissä olevat resurssit, kuten aika ja työvoima. Lisäksi rajaukseen kuuluu aiheen kuvaus ja tarvittaessa sen jako osa-alueisiin. (Suonuuti 2006, 34). Rajasimme työvaiheen alussa työmme aiheeksi lastenneuvolasanaston. Tutustuimme lastenneuvolapalveluihin hyödyntäen lastenneuvolaa koskevaa kirjallisuutta ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen nettisivuja.

Tutustuimme neuvolan lomakkeisiin ja oppaisiin. Näiden pohjalta keräsimme noin 150 suomenkielistä termiä.

Suonuutin mukaan (2006, 34) sanastoprojekti tarvitsee alusta alkaen selkeän aikataulun, josta näkyvät projektin vaiheet, kuhunkin vaiheeseen käytettävä aika, työnjako ja toteutuksesta vastaavat ryhmät tai henkilöt. Suunnittelimme aikataulun sekä työnjaon yhteisesti ryhmänä ja vastasimme työn toteutuksestakin ryhmänä. Työn eri vaiheissa poikkesimme hieman aikataulusta, mutta kaiken kaikkiaan seurasimme suunniteltua aikataulua sovitun mukaan. Eri työvaiheiden aikana esille tulleet sanaston ja tietope-
rustan muokkaukset veivät aikaa ja vaikuttivat aikataulun venymiseen.

Suonuuti (2006, 34) sanoo, että työskentely suuren käsitelmäärän kanssa johtaa hel-
posti epäyhtenäisyyksiin ja puutteisiin ja vaatii paljon aikaa. Jos käsitteiden määrä on selvästi suurempi kuin 200, työ kannattaa jakaa osiin. Sanastossamme olemme nou-
dattaneet tätä ohjetta ja jaoimme sanaston osiin. Lisäksi olemme pohtineet yhteisesti joitain hankalimpia termitapauksia sekä keskustelleet niiden suhteista ja sopivasta vas-
tineen luomisesta.

Suonuutin mukaan (2006, 35) mukaan sanaston aihealueen kaikki tärkeä aineisto tulee käydä läpi. Termien lisäksi lähteistä voi löytyä usein hyödyllisiä esimerkkejä, kuvia tai käsitejärjestelmiä. Lisäksi aikaisemmin laaditut sanakirjat ja sanastot kannattaa hyödyntää. Lähteiden luotettavuutta, ajankohtaisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta on aina syytä arvioida sekä käännettyjä lähteitä tulee käyttää varoen. Suonuutin (2006, 35) ohjeiden pohjalta olemme hyödyntäneet eri sanakirjoja, aineistoja ja tietokantoja sanastotyössämme.

Lähdeaineistoa analysoidaan ja siitä pyritään löytämään aihealueeseen liittyviä käsitteitä. Sen vuoksi ensivaiheessa ei pidä rajoittaa mukaan otettavien ilmaisujen määrää liian ankarasti. Kerätyt termit jaetaan ryhmiin helpottamaan päätöstä siitä, mitkä käsitteet lopulta otetaan sanastoon. Lopullisen sanaston tulisi pääasiassa käsitellä alan ominaiskieltä sekä tärkeimmät yhteiskäsitteet (eli käsitteet, joita käytetään monella eri alalla) että lähialoilta lainatut käsitteet. (Suonuuti 2006, 35). Sanastomme termien määrä on vaihdellut sanastotyöprosessimme aikana. Olemme poistaneet liian yleisiä termejä ja lisänneet joitain termejä, joiden koimme lisäävään uutuusarvoa työhömmme. Prosessin aikana lisätyt termit ovat esimerkiksi riisitauti ja enterorokko.

Sanastotyöprosessin viimeinen vaihe on Suonuutin (2006, 36) mukaan käsitejärjestelmien laatiminen ja käsitteiden määrittely. Sanastomme on tarkoitettu tulkille työvälineeksi emmekä kokeneet, että käsitejärjestelmien muodostaminen lastenneuvolatermeistä parantaisi tulkkauslaatua. Määritelmiä olemme laatineet vain vaikeille termeille, joiden tarkoitus ei välttämättä ole tulkille selkeä. Olemme kuitenkin jakaneet sanastomme kahdeksi eri sanastoksi.

Sanaston laatiminen vei yllättävästi enemmän aikaa kuin olimme ajatelleet. Sanastotyön vastuu oli suuri, sillä sanastomme tulee muiden tulkkien käyttöön oikeissa tulkkaustilanteissa, joissa kyse on lasten hyvinvoinnista. Emme siis voineet vain kehittää huononlaatuista sanastoa. Meidän piti olla varmoja vastineista ja niiden oikeasta merkityksestä. Ensin meidän piti sisäistää mitä kukin valittu termi tarkoittaa suomeksi. Etsimme termille vastineet sanakirjoja, välikieliä ja tietokantoja hyödyntäen. Tämän jälkeen, jollei suoraa vastinetta ollut toisella työkielellä kulttuurieroista ja valtioeroista johtuen, meidän oli luotava vastine. Loimme vastineet hyödyntäen sanastotyön menetelmiä, joita olemme aikaisemmin tässä työssä esitelleet. Tarkastelimme sanojen suhteita ja eri synonyymeja ja peilasimme jatkuvasti niiden tarkoitusta suomenkieliseen termiin. Joissain tapauksissa käytimme vieraannuttavia ratkaisuja ja toisissa kotouttavia ratkaisuja. Näitä esimerkkejä esittelemme tarkemmin jokaisen työkielen alaotsikossa.

4.1 Kurdinkielisten vastineiden luominen

Kurdinkielisen sanaston laatiminen oli mielenkiintoinen, mutta aikaa vievä tehtävä. Jotkut termit olivat helppoja ja tuttuja tulkkauskokemuksistamme sekä opiskeluajoilta, jolloin olimme keränneet ja luoneet hyödyllisiä vastineita itsellemme. Tällaiset termit olivat esimerkiksi *neuvola*, *tarkastus*, *rytmi* ja *varhaiskasvatus*, jotka ovat kurdiksi *بنکەه‌ی راویژکاری مندالان، پشکنین، ریتم، پەر وەر دە‌ی پیشومخت*. Vaikka suomen kielellä kyseiset termit ovat hyvinkin selkeitä, ne eivät ole kurdin kielellä yhtä selkeitä. Vaikka ne siis ovatkin sanastomme helpoimpia termejä, ne eivät ole kaikille tulkeille helppoja. Näissä selkeimmissä ja helpoimmissakin termeissä tarvitaan paljon pohtimista, taustatietoa ja kulttuurituntemusta. Maiden välisistä neuvolapalvelueroista johtuen vastineita ei ole helppo luoda.

Jotkut termit taas olivat hankalia ja vaativat tarkistamista sanakirjoista sekä luotettavista lähteistä. Esimerkkeinä näistä ovat *infektiotauti*, *ensimmäinen elinkausi*, *empaattinen* ja *jälkitarkastus*. Ensin tarkistimme termit suomi-kurdi -sanakirjoista. Tarvittaessa käytimme suomi-arabia ja suomi-persia -sanakirjoja välikielinä, eli käänsimme termit ensin suomesta arabiaksi tai persiaksi ja sitten arabiasta tai persiasta kurdiksi. Mikäli vastineissa oli vieläkin epäselvyyksiä, tarkistimme niiden oikeellisuuden luotettavista verkkolähteistä. Googlasimme vastineen internetissä ja tarkastelimme missä eri lähteissä kyseistä vastinetta on käytetty ja onko lähteet luotettavia. Mikäli vastineet olivat jo käytettyjä luotettavissa lähteissä, katsoimme ne oikeiksi ja sopiviksi vastineiksi, ottaen huomioon kulttuuriset erot.

Sanastossa löytyi hyvin hankalia termejä, joille oli vaikeaa laatia vastineita ja joiden kohdalla oli tärkeää aloittaa laatimalla määritelmä. Tällainen termi oli muun muassa *kiintymyssuhdehäiriö*. Tarkistimme *kiintymyssuhdehäiriön* määritelmän, jotta olimme varmoja sen tarkoituksesta. Tämän jälkeen laadimme kurdin vastineeksi yleiskäsitteen ”تیکچوونی په‌یوهندی”, joka vastaa suomeksi *suhdehäiriötä*. Pitkän pohdinnan jälkeen päätimme muuttaa vastineet tarkemmaksi, sillä yleinen vastine voi viitata mihin tahansa suhteeseen.

Yläkäsitteen käyttäminen vastineena ei ole aina paras vaihtoehto, koska se tarkoittaa paljon enemmän kuin yhtä tiettyä termisisältöä. Yläkäsite on siis laajempi kuin alakäsite. Toisaalta yläkäsitteen kautta voi kuitenkin löytää oikean vastineen. Vastineen ensimmäinen osa on ”suhdehäiriö” ja toinen osa on ”kiintymys”. Kiintymykselle on luotava sopiva vastine, jonka liitämme aikaisemmin luotuun ”suhdehäiriö”-yläkäsitteeseen. Ei tietenkään kaikissa kielissä tai termeissä näin voi tehdä, mutta tässä termissä onnistuimme tällä tavalla luomaan oikean vastineen.

Haimme kiintymys-sanaa erikseen suomi-kurdi -sanakirjasta, jolloin löysimme muutamana vastineen. Yksi vastineista oli hyvin sopiva tälle termille. Muodostimme kiintymyssuhdehäiriölle seuraavan vastineen kurdiksi ”تیکچوونی په‌یوهندی ئه‌وینداری نیوان خیزان و ”مندال”, joka tarkoittaa ”kiintymys- tai rakastavuussuhdehäiriötä perheen ja lapsen välillä”. Se on mielestämme sopiva, vaikka se on pitkä sekä siihen on tehty lisäyksiä. Sen voi kuitenkin hyvin ymmärtää kiintymyssuhdehäiriöksi lapsen ja perheen välillä.

Kiintymyssuhdehäiriö Sosiaalisen vuorovaikutuksen vaikeuksina ilmenevä oirekokonaisuus, mikä kehittyi varhaislapsuuden huomattavan laiminlyönnin seurauksena (Doudecim Käypä Hoito. Lapsuuden kiintymyssuhdehäiriöt ja ADHD).	تێکچوونی پەیوەندی ئەمبەنداری نێوان خێزان و منداڵ

Seuraavassa esimerkissä vastineeksi on käytetty yleiskäsitettä ja osana ratkaisun seurausta on käytetty pragmaattisena adaptaationa poistoa.

Voimavarat	توانا

Kurdiksi ei löydy suoraa vastinetta voimavarat-termille, joten ratkaisuna käytimme "voimavaran" yläkäsitettä eli "voima", jolloin termin osa "-varat" jää pois. Luomamme vastine kurdiksi on "توانا", eli voima.

Tässä esimerkissä ratkaisuna on lisäys pragmaattisena adaptaationa.

Maitokorvike	جێگره‌هی شیرێ دایک

Luomamme vastine "جێگره‌هی شیرێ دایک" suomeksi "äidin maidon korvike". Maitokorvike yksinään kurdiksi on epäselvä. Ratkaisuna on lisätä sana "äidin", jotta vastine vastaisi suomenkielisen termin tarkoitusta.

Seuraavassa esimerkissä ratkaisuna on korvaus pragmaattisena adaptaationa.

Koliikki	زگ نیشه‌ی کۆرپه

Ensin on ymmärrettävä mitä koliikki on, mistä se johtuu ja millaisia oireita se aiheuttaa. Koliikilla tarkoitetaan imeväisen vauvan selittämätöntä runsasta itkua, joka ajoittuu tavallisemmin iltaan ja yöhön. Koliikin syy on tuntematon ja todennäköisesti sen takana onkin useampi aiheuttaja. Perinteisesti arvellaan, että koliikkivaivat ovat

merkki suoliston toiminnan hitaasta kehittämisestä tai häiriöstä tai että ne liittyvät suoliston kaasunmuodostukseen. (Duodecim Terveyskirjasto. Koliikki vauvalla). Tämän tarkoituksen perusteella korvasimme termin vastineella vastineen "زگ نیشه‌ی کورپه", joka on suomeksi käännettynä "vauvan vatsakipu". Koliikilla ei löydy suoraa vastinetta, siksi perehdyimme termin tarkoitukseen ja otimme huomioon kohdekielen kulttuurilliset tavat. Kurdilaiset selittävät koliikkioireita "vauvan vatsakipu" -ilmaisulla.

Seuraavassa esimerkissä käytimme järjestyksen muutosta pragmaattisena adaptatona.

Lapsen kehitystaso	ناستی گه‌شه‌کردنی مندال

Luotu vastine "ناستی گه‌شه‌کردنی مندال" on sanasta sanaan käännettynä suomeksi "taso kehitys lapsen". Kurdin kielen sanajärjestys eroaa suomenkielisestä sanajärjestyksestä. Ratkaisuna tässä tapauksessa oli järjestyksen muutos, jotta vastineen tarkoite olisi selkeä ja oikea.

Tässä esimerkissä käytimme vieraannuttavaa käännösstrategiaa.

Enterorokko/ käsi-suu-jalkatauti	نه‌خوشی دهست و قاچ و دهم

Enterorokko-termin kanssa meni huikeasti aikaa vastineen luomiseen. Ensinnäkin etsimme tietoa enterorokosta, sen oireista ja aiheutumissyistä. Tämän jälkeen etsimme erilaisista kurdinkielisistä lähteistä tietoa enterorokosta, mutta tuloksitta. Termille ei löytynyt suoraa vastinetta suomi-kurdi -sanakirjoista. Käytimme myös välikieliä (englantia, arabiaa ja persiaa) apuna löytääksemme kurdinkielellä edes jotain enterorokosta. Tiedonhaun aikana huomasimme, että niin suomeksi kuin myös muilla välikielillä enterorokko tunnetaan myös käsi-suu-jalkatauti -nimityksellä. Tästä johtuen päädyimme vieraannuttavaan ratkaisuun ja loimme vastineeksi "نه‌خوشی دهست و قاچ و دهم", joka vastaa "käsi-suu-jalkatauti" -termiä.

4.2 Arabiankielisten vastineiden luominen

Sanastotyön parissa työskentely oli antoisa ja kehittävä. Arabiankielisessä osuudessa ilmeni yllätyksiä, joita emme osanneet ennakoita. Osa termeistä osoittautui haastavammaksi kuin kuvittelimme. Näiden haastavien termien kohdalla jouduimme luomaan vastineita hyödyntäen sekä sanastotyökaluja että käännösstrategioita. Esittelemme alla haastavia termejä ja avaamme lukijalle mitä ratkaisuja olemme kunkin kohdalla tehneet ja miksi.

Käännösstrategiset ratkaisut ovat olleet pragmaattisia adaptaatioita sekä vieraannuttava ja kotouttava käännösstrategia. Pragmaattisista adaptaatioista olemme käyttäneet lisäyksiä. Vaikka emme tee käännöstyötä, tarvitsemme kuitenkin käännöstyökaluja joidenkin ilmaisujen ja vastineiden luomiseen, sillä eri kielissä saman asian ilmaisu vaihtelee. Esimerkiksi suomeksi yksi sana riittää tietyn asian ilmaisemiseen, etenkin kun suomen kielen ominaisuuksia ovat pitkät yhdyssanat ja sijamuotopäätteet. Nämä antavat suomen kielessä termille enemmän ominaisuuksia ja tarkentavat termin tarkoitusta yleisestä yksityiskohtaisemmaksi. Toisaalta arabian kielellä tarvitaan useampi sana, jotta saataisiin sama merkitys aikaiseksi. Tästä johtuen arabiankielen vastineissa käytimme edellä mainitsemiamme pragmaattisia adaptaatioita. Seuraavaksi esittelemme eri vastineita ja mitä ratkaisuja olemme kunkin kohdalla tehneet.

Seuraavissa kahdessa vastineessa ratkaisuna oli lisäys pragmaattisena adaptaationa.

Lapsen ikävaihe	مرحلة من مراحل عمر الطفل

Lapsen ikävaiheen vastine arabiaksi on "مرحلة من مراحل عمر الطفل". Suomeksi käännettynä se tarkoittaa "yksi vaihe lapsen elämänvaiheesta". Tämä ratkaisu on hyvinkin tärkeä, sillä arabian kielellä ei voi sanoa vain "elämänvaihe". Tuolloin sana on epämääräinen ja kuulostaa keskeneräiseltä. Siksi asia on ilmaistava "yksi vaihe elämänvaiheista"-muodossa. Vastineeseen oli lisättävä tarkentava osa, jolla voidaan viestittää sama tarkoitus kuin suomenkielisellä termillä.

Ensimmäinen elinkuukausi	الشهر الأول من حياة الطفل

Vastine "الشهر الأول من حياة الطفل" on suomeksi käännettynä "ensimmäinen kuukausi vauvan elämästä". Lisäyksenä tuli sana "vauva", joka tarkoittaa termin käyttötarkoitusta.

Seuraavassa esimerkissä tarkastelimme termin hierarkkista suhdetta ja sen perusteella loimme vastineen käyttäen lisäystä pragmaattisena adaptaationa.

Lääkärintarkastus	فحص طبي من قبل الدكتور
Lääkärin toimesta tehty terveystarkastus.	

Tässä tapauksessa "tarkastus" on yleiskäsite, jonka alakäsitteenä on "lääkärin tarkastus". Arabiaksi "tarkastusta" vastaava yleiskäsite on "فحص طبي", joka on terveystarkastus. Siinä itsessään on jo lisäys, joka selkeyttää minkälaisesta tarkastuksesta on kysymys. Sen alakäsite eli "lääkärintarkastus" on "فحص طبي من قبل الدكتور" joka on sanasta sanaan suomeksi käännettynä "terveystarkastus lääkärin toimesta".

Joissain tapauksissa ratkaisuna oli yläkäsitteen valitseminen vastineeksi, kuten voimavarat-termin kohdalla.

Voimavarat	القوة
Henkilökohtaisia tai ympäristöstä riippuvaisia asioita, jotka antavat yksilölle voimia arkeen (Terveysnetti. Turku AMK. Positiivinen mielenterveys).	

"Voimavarat" oli yksi haastavista termeistä, jonka ratkaisua pohdimme pitkään ja syvällisesti. Etsimme eri sanakirjoista ja välikieliä käyttäen, mutta arabiaksi ei löytynyt vastinetta termille. Lopuksi päädyimme yleiskäsitteen käyttämiseen. Voimat-termille on arabiaksi monta eri synonyymia, jotka ovat eri vivahteisia. Esimerkiksi "القدرات" tarkoittaa kykyjä tai voimia, joilla kyetään tekemään tai saavuttamaan asioita. Toinen synonyymi oli "طاقة", joka tarkoittaa voimaa, jaksamista ja energiaa, riippuen käyttöyhteydestä. Yleiskäsite "القوة" tarkoittaa "voima". Tämä "voima" vastine kattaa laajan

kentän ja sitä voidaan käyttää moneen eri tarkoitukseen. Vaikka vastine on yläkäsite, sen tarkoitusta voi rajata hyvinkin yksityiskohtaiseksi ja sopivaksi eri käyttöyhteyteen. Esimerkiksi ”riittävätkö voimasi arkipuuhiin” on arabiaksi käännettynä ”هل تكفيك قوتك لأعمالك اليومية”. Päätimme määritellä suomenkielisen termin, jotta sen merkitys on selvä tulevalle sanaston käyttäjälle. Määritelmän pohjalta tulkki voi tilanteen mukaan tehdä oman ratkaisun ja voi käyttää voima-vastineen sijaan toista synonyymia, kuten energiaa.

Seuraavassa esimerkissä ratkaisuna käytimme kotouttavaa käännöstrategiaa.

Jälkitarkastus	مراجعة الطبيب

Jälkitarkastus-termin kohdalla päädyimme kotouttavaan ratkaisuun, sillä jälkitarkastusta vastaava vastine on arabiaksi ”الفحوصات اللاحقة”. Tästä vastineesta saa sellaisen käsityksen, että kyse on näytteiden ottamisesta ja tutkimuksista, kuten laboratorionäytteistä ja röntgenkuvista ynnä muista sellaisista. Sen sijaan kotouttava vastine ”مراجعة الطبيب” tarkoittaa ”lääkärillä uudelleenikäyntiä”. Tätä termiä käytetään arabian kielessä, kun viitataan jälkitarkastukseen. Esimerkiksi, jos nainen käy synnytyksen jälkeen jälkitarkastuksessa, niin tähän kontekstiin sopisi paremmin kotouttava vastine. Kotouttavassa ratkaisussa on otettu huomioon kohdekulttuurin käytäntöjä. Tavoitteena vastineen valinnassa oli tarkoituksen välittäminen ja epäselvyyksien välttäminen.

Tässä esimerkissä käytämme ratkaisuna vieraannuttavaa käännöstrategiaa.

Kela	الكيلاء مؤسسة التقاعد الوطنية

Kela-termin kohdalla päädyimme vieraannuttavaan ratkaisuun. Kansaneläkelaitos eli Kela on Suomen sosiaaliturvapolitiikan yksi toimintatapa, jolla tuetaan kansalaisia taloudellisesti eri elämäntilanteissa (Kela. Tietoa Kelasta. Toiminta.). Yleisesti ottaen kaikissa arabimaissa ei ole yhtä kattavaa taloudellista tukea tarjoavaa tahoja kuin Suomessa. Eri maiden kansaneläkelaitokset tarjoavat erilaisia palveluja kansalaisilleen. Vastineessa ei voi mitenkään huomioida eri maiden valtiosäädöksiä välisiä eroja, siksi vieraannuttava vastine toimii parhaiten kaikkien kohdalla. Suomessa arabialaiset

ja arabiyhteisöissä käytetään Kela-termiä sellaisenaan, kun puhutaan Kelasta. Lisäksi olemme tulkkaukokemusten myötä huomanneet asiakkaiden käyttävän sanaa Kela sen sijaan, että sanoisivat arabiaksi kansaneläkelaitos, joka on "مؤسسة التقاعد الوطنية". Asian selkeyttämiseksi laitoimme vieraannuttavan vastineen lisäksi myös kotouttavan vastineen eli "kansaneläkelaitos" arabiaksi. Näin tulkki voi tilanteen mukaan tehdä oman ratkaisun ja valita tilanteeseen sopivan vastineen.

Tässä esimerkissä luomme vastineen ja sille määritelmän, jotta oikea tarkoite välittyisi. Samalla huomioimme termien välistä termiharmoniaa.

Kotikäynti	زيارة الممرضة الزيارة المنزلية لمراجعة صحة المولود و وضع الوالدين

Lastenneuvolayhteydessä kotikäynnillä tarkoitetaan sitä, kun hoitaja käy vastasyntyneen äidin luona tarkastamassa perheen ja vastasyntyneen vauvan vointia. Kotikäynti tehdään kun vauva on viikon ikäinen. Suomen kielessäkin kotikäynnillä on laaja tarkoitus, mutta lastenneuvolayhteydessä tarkoitus on hyvinkin selkeä. Arabian kielessä kotikäynnillä aina tarkoitetaan vieraiden käyntiä, siksi vastineena ei käy tavallinen "kotikäynti"-vastine tähän käyttöyhteyteen. Loimme tähän vastineeksi "زيارة الممرضة", joka tarkoittaa hoitajan käyntiä. Riippuen lauseyhteydestä vastinetta voidaan käyttää joko niin, että hoitaja käy potilaan luona tai että potilas käy hoitajalla. Siksi koimme erittäin tärkeäksi lisätä arabiankielisen määritelmän vastineen yhteyteen.

Määritelmä on olennainen arabian kielessä, jotta käsitys on selkeä. Sen sijaan suomen kielessä ei tarvita määritelmää, sillä termi on itsessään selkeä. Arabiankielinen määritelmä käännettynä suomen kielelle on "kotikäynti vastasyntyneen vauvan terveyden ja vanhempien voinnin tarkistamiseksi". Tässä ratkaisussa otimme huomioon termin ja vastineen välistä harmonisointia, ottaen huomioon kohdekulttuuria ja käyttötarkoitusta. Suonuutin (2006, 33) mukaan termiharmonisoinnissa mitään kieltä ei saa pakottaa sille vieraan kielen muottiin eikä ottamaan vastaan kyseiselle kielelle vieraita terminmuodostustapoja.

5 POHDINTA

Opinnäytetyömme tavoitteena oli laatia lastenneuvolan suomi-kurdi-arabia -sanasto. Pää tavoitteena oli luoda tulkeille luotettava, käytännöllinen ja hyödyllinen työväline, jolla mahdollistaisimme sujuvan, tarkan ja ammattimaisen tulkkauksen. Ryhmänä olemme sitä mieltä, että pääsimme tavoitteeseemme. Olemme koko prosessin ajan olleet kriittisiä ja hyvin tarkkoja sekä sanaston laadusta, oikeakielisyydestä ja saman tarkoituksen välittymisestä. Panostimme kovasti vastineiden luomiseen. Teimme paljon taustatutkimusta ja otimme huomioon kulttuurierot. Vaikka olimme hyvin tyytyväisiä sanaston laatuun, keskustelimme siitä asiantuntijoiden kanssa. Saimme heiltäkin hyvää palautetta, jolla saimme enemmän luotettavuutta työhömmme.

Olemme varmoja, että luomamme sanasto helpottaa tulkin työtä, parantaa tulkkauslaadua ja on hyvin käytännöllinen sekä tulkeille että tulkkiopiskelijoille. Tärkeintä on se, että loimme tulkeille uuden sanaston, jota ei ole aikaisemmin tehty. Uskomme, että sanastomme tulee käyttöön ja on ajankohtainen, sillä maahanmuuttajien lukumäärän kasvaessa myös lastenneuvolassa tulkkien tarve kasvaa.

Lastenneuvola-aiheisen sanastotyön tekeminen oli meille kolmelle mielenkiintoinen työprosessi. Prosessin aikana olemme kehittyneet sekä yksilönä että ryhmänä. Olemme omaksuneet uusia vuorovaikutustaitoja ja oppineet työskentelemään paremmin ryhmässä. Omaksuimme sanastotyön työkaluja ja -vaiheita ja opimme luomaan asiantuntevasti termeille vastineita. Keskustelimme, neuvottelimme, ratkoimme vaikeita tilanteita ja tulimme aina yhteisymmärrykseen. Olemme tyytyväisiä omasta tuloksesta ja aikaansaannoksesta. Olisimme kuitenkin voineet käyttää aikaa paremmin ja tehokkaammin. Mielestämme tähän vaikuttaa ryhmätyöskentelyn haasteet, joista suurin on kaikille yhteisen ajan löytäminen. Sanastotyön myötä kehityimme huikeasti myös asiantuntijoina. Nyt hallitsemme sanastotyön prosessin ja menetelmät ja voimme tarvittaessa jatkossakin tehdä itsellemme tietyn erikoisalan sanastoa tai jopa luoda yksittäisiä vastineita tulkkaustilanteita varten.

Meillä ei ollut työelämänohjaajaa työprosessin alkuvaiheessa. Vasta loppupuolella saimme työelämänohjaajan, jolta saimme hyvää ohjausta ja kommentteja. On parasta

aloittaa työelämänohjaajan kanssa prosessin alkuvaiheissa, jotta yhteistyölle olisi riittävästi aikaa.

Jatkotutkimuksena olisi mielenkiintoista tutkia mitä vastineita eri tulkit käyttävät niiden termien kohdalla, joille ei löydy suoraa vastinetta. Tutkimus voi koskea joko meidän luomia vastineita tai muun alan termejä. Meidän sanastoa voi hyödyntää pohjana eri kielten sanastotöissä, sillä Suomen lastenneuvolapalvelut eroavat hyvin paljon maahanmuuttajataustaisten kokemista lastenneuvolapalveluista. Tästä johtuen monet termit ja käytännöt ovat vieraita ja tuntemattomia lastenneuvolan maahanmuuttajataustaisille asiakkaille. Lastenneuvolaoppaiden kääntäminen opinnäytetyönä olisi myös hyvin hyödyllinen ja antoisa tehtävä.

LÄHTEET

- Duodecim Terveyskirjasto. Koliikki vauvalla. 2016. Saatavilla 27.10.2019
https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00430
- Globalis. Konfliktit. Kurdistan. 29.10.2018. Saatavilla 11.07.2019 <https://www.globalis.fi/Konfliktit/Aasia/Kurdistan>
- Haarala, R. (1981). *Sanastotyön opas*. Helsinki: Valtion painatuskeskus.
- Hytönen, N. (2006). Käännösteorioiden kirjo kääntäjän työvälineeksi. Teoksessa N. Hytönen & T. Rissanen (toim.), *Käden käänteessä. Viittomakielen kääntämisen ja tulkauksen teoriaa sekä käytäntöä* (s.66–83). Helsinki: Oy FINN LECTURA Ab.
- Kela. Tietoa Kelasta. Toiminta. Kela lyhyesti. 2018. Saatavilla 27.10.2019.
<https://www.kela.fi/kela-lyhyesti>
- Kieliverkosto. Verkkolehti. Kieli, koulutus ja yhteiskunta. Akar, S. (2018). Kansoja yhdistävä ja erottava arabia. 11.10.2018. Saatavilla 12.7.2019
<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskuntalokakuu-2018/kansoja-yhdistava-ja-erottava-arabia>
- Koskinen, K. (toim.) (2013) *Tulkattu Tampere*. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy. Saatavilla 16.8.2019.
- L 1326/2010. Terveystieteiden lakien muuttamisesta. Saatavilla 11.07.2019 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326#L2P15>
- Lehtonen, K., Paavola, A. & Timonen, T. (2016). *Lastenneuvola. Opas venäjänkielille maahanmuuttajille*. (Opinnäytetyö, Kymenlaakson ammattikorkeakoulu, hoitotyön koulutusohjelma).
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/116158/Lehtonen_Katja.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Nerweyi, F. (1991). *Kurdit*. Sosiaali- ja Terveystieteiden tutkimuskeskus. Helsinki: Valtion painatuskeskus.
- Nuopponen, A. (1999), *Mihin terminologian teoriaa ja menetelmiä voidaan hyödyntää?* Saatavilla 21.7.2019 http://lipas.uwasa.fi/~atn/papers/artikkelit/LinkedDocuments/Nuopponen_Menetelma_TSK99.pdf

- Sanastokeskus TSK. Sanastotyö ja ontologiatyö. Mitä terminologinen sanastotyö on? Saatavilla 14.8.2019 http://www.tsk.fi/tsk/fi/sanastotyö_-_mitä%2C_miksi_ja_kenelle%3F-8.html
- Sanastokeskus TSK. Sanastotyön ja ontologiatyön. Sanastotyön ja ontologiatyön menetelmät. Saatavilla 21.7.2019 http://www.tsk.fi/tsk/fi/sanastotyön_ja_ontologiatyön_menetelmät-9.html
- Sinun sote. Palvelut. Lasten, nuorten ja perheiden palvelut. Neuvolat. Lastenneuvola. Saatavilla 16.8.2019 <https://www.siunsote.fi/en/lastenneuvola>
- Sosiaali- ja Terveysministeriö. *Lastenneuvola lapsiperheiden tukena*. (2004). Saatavilla 8.4.2019. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74226/Julkaisuja_2004_13.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Sosiaali- ja Terveysministeriö. Vastuualueet. Sosiaali- ja Terveyspalvelut. Terveyspalvelut. Neuvolat. Saatavilla 18.7.2019. <https://stm.fi/neuvolat>
- Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto. Asioimistulkin ammattisäännöstö 30.5.2013. Saatavilla https://www.sktl.fi/@Bin/316510/Asioimistulkin_ammattissa%CC%88a%CC%88no%CC%88sto%CC%88_ilman_kuuloliittoa.pdf
- Suomen Standardisoimisliitto SFS (1988). *Sanastotyön käsikirja. Soveltavan terminologian periaatteet ja työmenetelmät*. Helsinki: Tekniikan Sanastokeskus r.y.
- Suonuuti, H. (2006). *Sanastotyön opas*. Helsinki: Sanastokeskus TSK ry.
- Susitaival, S. (2010) *Terminologiseen sanastoon vaikuttavat käytettävyystekijät*. (Pro gradu-tutkielma, Tampereen yliopisto, Kieli- ja käännöstieteiden laitos). Saatavilla 18.7.2019 <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/81910/gradu04539.pdf?sequence=1>
- Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos Aiheet. Lapset, nuoret ja perheet. Peruspalvelut. Äitiys- ja lastenneuvola. Lastenneuvola. Saatavilla 23.11.2019. https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/aitiys_ja_lastenneuvola/lastenneuvola
- Tilastokeskus. Tilastot. Väestö. Väestörakenne. (2017). Saatavilla 4.6.2019. http://tilastokeskus.fi/til/vaerak/2016/vaerak_2016_2017-03-29_tie_001_fi.html?ad=notify
- Vehmas-Lehto Inkeri (2002). Kopiointia vai Kommunikointia johdatus käännösteoriaan. (3. p.). Helsinki: Hakapaino Oy.

Venuti, L. (1995). *The translator's Invisibility. A History of Translation*. London: Routledge.

Wallius, A. (25.10.2007). *Kurdeilla on kansa ja maa mutta ei valtiota*. Yle uutiset. Saatavilla <https://yle.fi/uutiset/3-5807608>

SANASTON LÄHTEET

Doudecim Käypä Hoito. Lapsuuden kiintymyssuhdehäiriöt ja ADHD. Saatavilla

13.10.2019 <https://www.kaypahoito.fi/nix02488>

Glosbe. Sanakirja. Sanakirja suomi. suomi-kurdi sanakirja <https://fi.glosbe.com/fi/ku>

Lokman A., (2009). *Suomi–Kurdi(Sorani) Sanakirja*. Helsinki

Mahmoud M.A. (2007). *Suomi–Arabia–Sanakirja*. قاموس فنلندي–عربي. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura SKS.

Mot Dictionaries/Sanakirjasto. Saatavilla 11.07.2019 <https://mot-kielikone->

[fi.anna.diak.fi/mot/diakonia/netmot.exe?motportal=80](https://mot-kielikone-fi.anna diak.fi/mot/diakonia/netmot.exe?motportal=80)

Terveysnetti. Turku AMK. Positiivinen mielenterveys, saatavilla 16.10.2019

<http://terveysnetti.turkuamk.fi/voimavarat.html>

KUVA JA KAAVIO LUETTELO

Kaavio 1: Esimerkki Koulutusjärjestelmän käsitejärjestelmästä kampadiagrammina.

Kaavio 2. Eläimen hierarkkinen käsitejärjestelmä puudiagrammina.

Kaavio 3: Vuodenajat sekakoosteina käsitejärjestelmänä.

Kuva 1: Terminologian Tetraedrimalli. Sanastokeskus TSK. Sanastotyön ja ontologia-työn menetelmät.

Kuva 2. Puun koostumussuhteinen käsitejärjestelmä kampadiagrammina (Suonuuti 2006, 16.)

LIITE 1. Lastenneuvolasanasto

SUOMI	ARABIA	KURDI
Aineenvaihdunta	التمثيل الغذائي	گۆرانکاری ماده‌کان له له‌شدا، میتابولیسم
Aivokalvotulehdus	التهاب السحايا	هه‌مۆکردنی په‌رده‌کانی میشتک
Aivokuume/enkefaliitti	التهاب الدماغ	هه‌مۆکردنی میشتک
Allerginen	لديه حساسية، نسبة إلى الحساسية	حساسیەت، نه‌خۆشی هه‌ستیاری
Auttamismenetelmät	أساليب المساعدة	شێوازی یارمەتی دان
Avoneuvola	المركز المفتوح للأومة وللأطفال	بنکه‌ی راویژکاری کراره
D-vitamiini valmiste	مكون فيتامين D/D	به‌هه‌می فیتامین دی
Elämäntilanne	حالة الحيات	بارودۆخی ژيان
Elimellinen häiriö	اضطراب عضوي	ناته‌واوی نه‌ندامیکی جه‌سته
Empaattinen	متعاطف	هاوسۆزی
Ensimmäinen elinkuukausi	الشهر الأول من حيات الطفل	یه‌که‌مین مانگی ژيانی کۆریه
Enterorokko/käsi-suu-jalkatauti	مرض الفم واليدين والأرجل	نه‌خۆشی ده‌ست و قاچ و دهم
Erikoissairaanhoidaja	الممرضة المتخصصة	په‌رستاری تایبەت
Erityistuki	الدعم الخاص	پشتگیری تایبەت
Esitiedot	المعلومات الأولية	زانیا‌رییه‌ پێشینییه‌کان
Fyysinen	جسدي	جه‌سته‌یی
Fyysinen kasvu	النمو الجسدي	گه‌شه‌کردنی جه‌سته‌یی
Hampaiden reikiintyminen	تسوس الاسنان	کلۆربوونی ددان
Hapatettu maitovalmiste	منتج الحليب المخمر	به‌هه‌می شیرێ ترش‌بندراو
Harrastukset	الهوايات	سه‌رگه‌رمی و سه‌رقالییه‌کان
Heijaaminen	الهددة	راژاندنی مندال
Heräämiskynnys	عتبة الاستيقاظ من النوم	ناستی و مه‌به‌ه‌ه‌هاتی مروّف له‌ خو
Hyvinvointitoimiala	مركز الرعاية والصحة	بواری و پێشه‌ی له‌سه‌غی و خو‌شگۆزه‌رانی
Ihottuma	طفح جلدي	حساسییه‌تی بێست
Imettäminen	الرضاعة	شیر پێدان
imeväinen vauva	الطفل الرضيع	کۆریه‌ی شیره‌ خو‌زه
Infektiotauti	مرض معدي	نه‌خۆشی په‌تا، نه‌خۆشی گه‌یروبی
Jälkitarkastus	مراجعة الطبيب مراجعة الأم للطبيب بعد الولادة	فه‌حسی پاشه‌کی
Jatkotoimenpiteet	الإجراءات اللاحقة	به‌داواچوونی زیاتر
Kapalointi	تقييط الطفل	قۆنداغ کردن
Kehittyä	ينمو	گه‌شه‌ نه‌کا
Kehitys	النمو	گه‌شه‌کردن
Kehitys seuranta	متابعة النمو	چاودێری کردنی گه‌شه‌کردن
Kela	الكیلا، مؤسسة التقاعد الوطنية	کیلا، ناوهندی بژیوی نیشتمانیی فینلەند
Keskushermosto-ongelmat	مشاكل الجهاز العصبي المركزي	کێشه‌کانی ده‌ماری ناوهندی، سیسته‌می عه‌سه‌بی
Kiinteää ruoka	الطعام الصلب	خواردنی پته‌ی و ره‌ق
Kiintymyssuhdehäiriö	اضطراب التعلق الانفعالي	تێكچوونی په‌به‌ندی نه‌وینداری نیاوان خه‌زان و مندال
Kivestulehdus	التهاب الخصية	هه‌مۆکردنی گۆن

Koliikki	المغص	زگ نیشهی کورپه، گریان و گرووگرتنی دریژخایهنی کورپه
Kosketus arka	حساس للمس	ههستیاربوون به دهست لیدان
Kotikäynti	الزيارة المنزلية لمراجعة صحة المولود	سهردانی مالکردن
Lääkärin tarkastus	الفحص الطبي من قبل الدكتور	پشکنینی پزشکی
Lapsen hyvinvointi	الصحة النفسية والجسدية للطفل	ساغ و سهلامتی مندال
Lapsen ikävaihe	مرحلة من مراحل عمر الطفل	قوناغیک له تهمهنی مندال
Lapsen kasvuympäristö	بيئة نمو الطفل	ژینگهی گهوره بوونی مندال
Lapsen kehitystaso	مستوى نمو الطفل	ناستی گهسهکردنی مندال
Lastenneuvola	مركز رعاية الأطفال	بنکهی راویژکاری مندال
Luottamus puute	عدم الثقة	نهبوونی متمانه و باور
Maitohappobakteeri	حمض اللبنيك أي حمض اللبن	بهکترایای نهمید لاکتیک
Maitokorvike	بديل لحليب الام	جنگر موهی شیرای دایک
Mittaus	قياس	پیوان
Monikulttuurisuus	تعدد الثقافات	فرمکلتوری
Neurologisen kehityksen erityis- vaikeuksia	الاضطرابات النمائية والصعوبات عصبية	کیشه تایهتیهیکانی گهسهی دهماری
Neuvoa	ينصح	ناموژگاری کردن
Neuvola	مركز الأمومة والأطفال للإرشاد	راویژگه، بنکهی رینوینی
Neurolakortti	بطاقة عيادة الأمومة	کارتی بنکهی راویژگه
Nuha	زكام	ههلامت
Ohje	توجيه	رینمایای
Opas	ارشاد/دليل	رینما
Oppimisvaikeus	صعوبات في التعلم	کیشهی فیربوون
Pään ympäröymitta	محيط الرأس	پیوانی چوارچیوهی سهری مندال
Painonhallinta	التحكم في الوزن	راگرتنی هاسهنگی کیشی لهش
Perhevalmennus	تدريب تحضير أسري	راهینانی بنهماله
Perusoikeudet	الحقوق الأساسية	مافه سهر متاییهکان
Piikki	حقنة	دهرزی
Psykososiaalinen tukeminen	الدعم النفسي والاجتماعي	یارمهتیدانی دهروونی وکومه لایهتی
Psyykinen	نفسي	دهروونی
Puheterapia	علاج النطق	چارسهسکردنی کیشهی قسهکردن
Ravitsemus	التغذية	خوراک
Riisitauti, luiden pehmeneminen	كساح الأطفال، ليونة العظام	نئیسکه نهمه
Ripulilääke	دواء الإسهال	دهرمانی زگچوون
Rokotuksen suojateho	فعالية اللقاح	هیزی پاریزگاری کوتان
Rokotus	لقاح	کوتان
Rokotusikä	عمر المطلوب للقاح	تهمهنی گونجاو بو کوتان
Ruokailutottumus	عادات تناول الاكل	راهاتن به شنیوازی خواردن و خواردنهمکان
Rytmi	نظام	ریتم، ریکویپکی
Sisäinen säätelyjärjestelmä/bio- loginen kello	الساعة البيولوجية	کاتژمیری بایولوژی
Sose	هريسة	شله خوراک
Sosiaalinen	اجتماعي	کومه لایهتی
Sosiaalinen kasvu	النمو الاجتماعي	گهسهکردنی کومه لایهتی
Syrjäytyminen	الانعزال	گوشهگیرکران، پهراویژخران
Tarkastus	فحص	پشکنین

Tartuntavaara	خطر العدوى	ماترسى گواستنهوى نهخوشى
Tasa-arvoisuus	مساواة	يهكسانى
Tassuhoito	الهدفة	نارام و هنيور كردهوى مندال له ريگاي دهستيندا هينان
Terveyden huolto	الرعاية الصحية	خزمتگوزارى تهندروستى
Terveydenhoitaja	الممرضة	پهريستارى بنكهى راويژكارى دايگان و مندالان
Terveydentila	الحالة الصحية	بارودوخى تهندروستى
Toimintaterapia	العلاج الوظيفي	چارهسهر كردن به كردهوه و چالاكى
Turvallisuus	أمان	ناسايش
Tutkimustulokset	نتائج التحاليل	نهجماى پشكينهكان
Ummetus	الإمساك	قهبرى
Uniassosiaatio-häiriö	عدم نضج إيقاع النوم	كيشه و گرفتى خهوليكهوتنى مندال
Unikoulu	الإضطرابات المرتبطة بالنوم	قوتابخانهى خهوه
Unirutiinit	تعليم الطفل للنوم بمفرده	رووتينى خهوه
Unirythmi	عادات النوم/ روتين النوم	ريتمى خهوه
Unisykli	إيقاع النوم	سوورى خهوه
Univalverytmin kypsymättömyys	دورة النوم	گهشه نهكردن و جيگير نهجوى رينمى خهوه
Vanhemman ja lapsen välinen vuorovaikutus	التواصل ما بين الطفل والوالدين	پهيوهندى دوو لايه نهى نيوان مندال و دايك و باوك
Varhaisdiagnostiikka	التشخيص المبكر	وردبينى و دوزينهوى پيشومخت
Varhaiskasvatus	التعليم المبكر	پهروهدهى پيشومخت
Vastaanottoaika	وقت الاستقبال المريض	كاتى پيشواى
Vastasyntynyt	المولود	تازمله دايكبوو، كورپه
Vastavuoroinen keskustelu	محادثة متبادلة	فسهكردنى دوو لايه نه
Vauvan kasvu	نمو الرضيع، الطفل	گهشه و گهوههوى كورپه
Verikoe	تحليل الدم	تاقيكارى خوين
Vertaistuki ryhmä	مجموعة دعم الأقران	گروپى هاوتا
Vilkeuni	نوم حركة العين السريعة	خهوى خهوبينين
Vireystila/virkistyy	في وضع مبهج/مبهج	كاتى بزوبوون
Voimavara	القوة	توانا، سهراوهى وزه
Vuorokausirythmi	نظام يومي	رينمى شهوه و روژ
Vuorovaikutus taito	مهارات التفاعل	هونهى هاتنهوه لهگهل بهرامبهر
Yhteistyö	العمل الجماعي	كارى هاوبهش
Yhteistyöhalu	الرغبة على العمل الجماعي	نارزوو يو كارى هاوبهش
Yö syötöt	الرضاعة الليلية	پيدانى خواردنى شهوانه
Yökastelu	التبول الليلي	خوتنهكردنى شهوانه
Äitiysneuvola	مركز رعاية الأمومة	بنكهى راويژكارى دايگان

LIITE 2. Rokotussanasto

SUOMI	ARABIA	KURDI
Anafylaktinen allergiamuoto	حساسية انافولاكتيس أي العوار	جۆرى حساسيەتى ئانافىلاكتيس
BCG calmette-rokote	لقاح عُصية كالميت غيران	كوتانى بهكترياي كالميت دژه سيل
Eläviä heikennettyjä viruksia	فيروسات حية مضعفة وواهنة	فايروسى زيندوى لاوازكراو
Haemophilus influenzae	الهيموفيلوس انفلونزا/المستدمية النزلية	ئانفلونزاي هيمو فيلوس
Hinkuyskä	سعال ديكي	كۆكه رهشه
HPV rokote, Kohdunkaulan-syöpä	لقاح فيروس الورم الحليمي البشري، سرطان عنق الرحم	كوتانى ئابدز، ژيرپهنجەى ناوپۆشى رهحم
Influenssa rokote	لقاح الإنفلونزا	كوتانى ئانفلونزاي فورس
Jäykkäkouristus	الكزاز	گزاز
Kurkkumätä	الدفترية	ديفتريا
MPR-rokotus	اللقاح الثلاثي (الحصبة، النكاف، الحميراء)	كوتانى ئيم بي ئار، بۆ سوورژه، نيكاف و ئهولى ئهلمانى
Neomysiiniallergia	حساسية النيوميسين	حساسىيەى نيوميسين
Pneumokokki bakteeri	المكورات العقدية الرئوية	قهسهبات
Polio	شلل الأطفال	ئيفليجى مندال
Rokotuksen suojateho	فعالية اللقاح	ريژهى كاريگهري كوتان
Rokotus	اللقاحات، التطعيمات	كوتان
Rotavirus	الفيروس العجلي، الفيروس الروتا	فايروسى روتا
Sikotauti	النكاف	نيكاف، ملهخره
Soluton hinkkuyskärokotus	لقاح سعال الديكي عديم الخلايا	كوتانى كۆكه رهشهى بي خانە
Tuhkarokko	الحصبة	سوورژه
Vesirokko	الخمأق/جدري الماء	ميكوتە
Vihurirokko	الحميراء/الحصبة الألمانية	ئهولى ئهلمانى
Yhdistelmärokotus	اللقاح المركب	كوتانى تتيكه لاو
Rokoteannos	الجرعة	ريژهى دياريكراو بۆ كوتان